

ज्या मनुष्यावर फिर्याद झाली त्यास कैदेची शिक्षा करण्याचा हुकूम केला असेल तर तो हुकूम अमलांत आणण्यासाठी घात देऊन त्यास ज्या जिल्ह्यांत चौकशी झाली त्या जिल्ह्याचा तुरुंग ज्या कामगाराच्या ताब्यांत असेल त्याकडे ताबडतोब पाठवावा.

ज्या मनुष्यावर फिर्याद झाली त्यावर कोणता अपराध शाबीत झाला व किती मुदती पर्यंत त्यास कैदेत ठेवले पाहिजे व ती कैद कशी असावी हा मजकूर घातांत लिहिला पाहिजे.

सेशन कोर्टाहून कनिष्ठ अशा कोणत्याही कोर्टाने खटल्याची चौकशी केली असेल तो कोर्टाहून कनिष्ठ कोर्टाने असतां शिक्षेचा हुकूम करणारे कोर्टाने आपला हुकूम अमलांत आणण्यासाठी तसेच घात देऊन ज्या मनुष्यावर फिर्याद झाली त्यास, ज्या जिल्ह्यांत चौकशी झाली त्या जिल्ह्याचा तुरुंग स्वाधीन असणारे कामगाराकडे ताबडतोब पाठवावा.

१. दंडाविषयी क. ६१ वरील टीप नंबरची पहा. हें कलम ३८३ कलमावरून वाचून पाहिले असतां दंड वसूल करण्याची वारंते अमलांत आणण्याकरितां जेलरकडेसच पाठविलीत पाहिजे. परंतु माजिस्त्रेताकडेच पाठविण्याची वॉहिवाट आहे.

२. क. ३८३ ह्यावरील टीप नंबर ४, ६ ची पहा.

३. कलम ५० पहा.

३८५. कलम ३८३ अगर ३८४ यांच्या आधाराने केलेले घात, ज्या का-
कलम ३८३ अगर ३८४ मगाराच्या ताब्यांत तुरुंग असेल त्या कामगारास
यांच्या आधाराने शिक्षेचा हुकूम पावल्यावर, त्याने शिक्षेचा हुकूम अमलांत आणवि-
ला पाहिजे. आणि तो हुकूम पुरा अमलांत आल्यावर कोणते रीतीने शिक्षेचा
हुकूम अमलांत आणला ते घाताच्या पाठीवर लिहून व त्या खाली आपली
सही करून ज्या कोर्टाने ते घात केले त्या कोर्टाकडे ते त्याने परत पाठविले
पाहिजे.

१. सन १८९७ चा कायदा १४ क. ३ रकम २ पहा.

२. शिक्षा अमलांत आल्यावर किंवा कैदी मेला असतां वारंतावर शेरा लिहून लाग-
लेच वारंते परत करावे. (क. हा. को. सरक्युलर नंबर ८ सन १८६३)

३. कलम ३८३ ह्यावरील टीप नंबर ५ ची पहा.

३८६. (सद्वृत्त कलम स. १८६९ चा आक्ट नंबर ८ वरून रद्द असे.)

३८७. सेशन कोर्ताने केलेल्या चौकशांचे सदर कोर्ता सांगेल तसे तत्के झालेल्या चौकशांचे तत्के सेशन अगळेंदर त्या कोर्ताकडे नियमित कार्ती सेशन कोर्ताने नियमित कार्ती पाठवावे. कोर्ताने पाठविले पाहिजेत. त्यांत कोणत्या अपराधाचे चार्ज झाले, ज्या मनुष्यावर फिर्यादी झाल्या त्यांजवर कोणते अपराध थाबून झाले, व त्याविषयी केलेले शिक्षेचे हुकूम अगर दुसरे हुकूम, इतकें असलें पाहिजे.

बाब २७.

वेड्यांविषयी.

३८८. कोणा मनुष्यावर अपराध केलेल्याची फिर्याद झाली असून ज्या व्यक्तीवर फिर्याद झाली तो वेडा मानिलेला असून चौकशी करण्याचा अधिकार आहे असला तर कसे करावे.

त्याच्या नजरेस, तो मनुष्य वेडा असल्यामुळे फिर्यादीचा जबाब करण्यास असमर्थ आहे, असें आले, तर तो मनुष्य वेडा आहे की नाहीं ह्या गोष्टीचा तपास त्या मानिलेला ने केला पाहिजे, आणि त्या जिल्ह्यातील सिविल सर्जन, मगजें सिविल खात्याचा डाक्टर, अगर दुसरा कोणी डाक्टर सरकारी कामगार असेल, त्याजकडून त्या मनुष्याची परीक्षा करविली पाहिजे, आणि मग सिविल खात्याचा डाक्टर अगर तो दुसरा डाक्टर ह्यास पुरावोस करून त्याचे जबाब घेऊन लिहून ठेविले पाहिजेत; आणि ज्या मनुष्यावर फिर्याद झाली तो वेडा आहे असें मानिलेलाचे मत असल्यास, त्यानें पुढें त्या अपराधाचा तपास तहकूब ठेविला पाहिजे.

१. मानिलेलापुढें पूर्वीचा तपास चालते वेळी किंवा सेशनान्त पक्या चौकशीच्या वेळी आरोपित वेडा असल्यास काम चालवूं नये. कारण क. १९४ प्रमाणें सर्व साक्षी पुरावा आरोपिताच्या समक्ष होऊन त्यानें उलट सवाल करावयाचा आहे तेव्हां तो वेडा असल्यास त्याच्या हातून हें होणार नाहीं. (क. हा. को. व्हा. ३ पै. प. नं. ५)

२. मनुष्य वेडा असल्यामुळे जबाब देण्यास असमर्थ असल्यास तो त्या स्थितीत आहे तोपर्यंत त्याची चौकशी होऊनये, किंवा त्यास गुन्हांतून मुक्तही करूनये. (आ. ग्रा. स. को. सरक्यु. नं. ९ सन १८६३)

३८९. सेशन कोर्तापुढें चौकशी होण्याकरितां कोणी मनुष्य पाठविला सेशन कोर्तापुढें चौकशी हो- असून, चौकशीच्या वेळेस तो मनुष्य वेडा असल्या- ण्याकरितां पाठविलेला मनुष्य वेडा मुळें चार्जाचा जबाब देण्यास असमर्थ आहे, असें असला, तर कसे करावे.

कोर्ताच्या नजरेस आले असता, तो वेडा आहे की नाही याची चौकशी कोर्ताने पाहिल्याने केली पाहिजे; आणि तो वेडा आहे अशी कोर्ताची खातरी झाल्यास, ज्या मनुष्यावर फिर्याद झाली तो मनुष्य वेडा असून चार्जाचा जबाब देण्यास असमर्थ आहे असा विशेष ठराव करून कोर्ताने चौकशी तहकूब ठेविली पाहिजे.

१. मुंबई हा. कोर्ताने असा हुकूम केला आहे की, आरोपित वेडा आहे की काय असा संशय असल्यास त्यास प्रश्न घालून पाहू नये. सिव्हिलसर्जन किंवा दुसरा कोणी वैद्यविद्या जाणणारा अंमलदार पाची व आरोपित ज्या गांवांत राहात असेल तेथील लोकांची साक्ष घेऊन आरोपित हा गुन्हा करण्याच्या पूर्वी वेडा होता की काय झालेले निश्चय करावा. (मुं. नं. ३३ व्हा. १)

२. अशा प्रकारची हकीकत झाल्यास माजिस्त्रेताने किंवा सेशन जजाने एकदम सरकारास रिपोर्ट करावा. (आय्. स. को. सरक्यु. नं. ९१ सन १८६३)

३९०. कोणा मनुष्यावर अपराध केल्याची फिर्याद झाली असून तो मनुष्य तपास अगर चौकशी चालू वेडा असल्यामुळे फिर्यादीचा, अगर चार्जाचा, जबाब देण्यास असमर्थ आहे असा ठराव झाला असता, त्या अपराधाबद्दल जामीन घेण्याचा अखत्यार असल्यास, त्या मनुष्याचा सांभाळ चांगल्या रीतीने होण्याविषयी, व खुद्द त्याला अगर दुसऱ्याला त्याजकडून नुकसान न होऊ देण्याविषयी, व हुकूम होईल तेव्हां हजीर करण्याविषयी, योग्य जामीन मिळाल्यास जामीन घेऊन त्यास सोडण्याचा अखत्यार माजिस्त्रेतास अगर सेशन कोर्तास, जसें असेल तसें, आहे. त्या अपराधाबद्दल जामीन घेण्याचा अखत्यार नसल्यास, किंवा तसा जामीन मिळत नसल्यास, इलाख्याच्या सरकारास रिपोर्ट केला पाहिजे, आणि ते सरकार जी जागा सांगेल त्या जागेत तो मनुष्य रखवालीत ठेविला पाहिजे.

३९१. ह्या आक्तांतील कलम ३८८ अगर कलम ३८९ ह्याच्या अन्वये तपास अगर चौकशी फिरून एखाद्या खटल्याचा तपास अगर चौकशी तहकूब ठेवावू नये.

घिली असता, तो तपास अगर ती चौकशी कोणत्याही वेळेस चालविण्याचा, आणि ज्या मनुष्यावर फिर्याद झाली तो रखवालीत ठेविलेला असल्यास त्यास माजिस्त्रेतापुढे अगर सेशन कोर्तापुढे, जसें असेल तसें, आणण्याविषयी, हुकूम करण्याचा, किंवा जामीन घेऊन तो सोडलेला असल्यास तो हजीर होण्याविषयी हुकूम करण्याचा, अखत्यार माजिस्त्रेतास अगर सेशन कोर्तास आहे. तो तपास अगर ती चौकशी संपे तोपर्यंत

माजिस्त्रेतापुढे अगर सेशन कोर्तापुढे तें खटलें चालू आहे असें समजलें पाहिजे, आणि त्या माजिस्त्रेतानें अगर सेशन कोर्तानें ठेविलेल्या चालू खटल्यांच्या रजिस्तरांत तें खटलें दाखल केलें पाहिजे. त्या मनुष्याची पाहणी करावयाकरितां माजिस्त्रेत अगर सेशन कोर्त जो कामगार नेमील त्याजपुढे त्या मनुष्याच्या जामिनानें त्यास कोणत्याही घेजेस हजीर केलें पाहिजे; आणि ह्या आक्तांतील कलम ३९५ ह्याच्या अन्वये तुरुंगाचा इन्स्पेक्टर (पाहणी करणारा) ह्यानें किंवा घेड्यांच्या इस्पितळाचे धिततर (चवकसनीस) ह्यानीं दिलेल्या सर्तिफिकेटाप्रमाणें त्या कामगारानें दिलेलें सर्तिफिकेट समजावें.

१. क. ३९५ रकम २ वरून अशा प्रकारचे सर्तिफिकेट पुराव्यास घेण्यायोग्य होतें. व ज्या वेड्याची चौकशी चालली असेल त्याची परीक्षा करण्याकरितां जो अंमलदार नेमला असेल त्याचा रिपोर्टही पुराव्यास घ्यावा. (पि. ट. १९८)

२. एका माजिस्त्रेतानें भ्रमिष्ट असलेल्या आरोपितास कैदेत ठेवून त्याबद्दल सरकारास कळविलें. नंतर त्या माजिस्त्रेताच्या जाग्यावर दुसऱ्या माजिस्त्रेताची नेमणूक झाली असतां त्यानें तो कड्या काढून टाकिला. ह्या कलमाप्रमाणें चौकशी केलीच पाहिजे. (क. हा. को. व्हा. ६ ट. ३ ता. ११ जून सन १८६६)

३९२. ज्या मनुष्यावर फिर्याद झाली तो माजिस्त्रेतापुढे अगर सेशन जाग्यावर फिर्याद झाली तो माजिस्त्रेतापुढे अगर सेशन कोर्तापुढे, जसें असेल तसें, फिरून हजीर झाला असतां, अगर फिरून आणिला असतां, तो मनुष्य आणिला असतां कसें करावें. शुद्धीवर येऊन फिर्यादीचा अगर चार्जाचा जबाब देण्यास समर्थ आहे, असें त्या माजिस्त्रेताच्या अगर कोर्ताच्या नजरेस येईल तर त्या माजिस्त्रेतानें त्याच्या अपराधाचा तपास चालविला पाहिजे, अगर त्या कोर्तानें त्याची चौकशी चालविली पाहिजे, जसें असेल तसें. ज्या मनुष्यावर फिर्याद झाली तो अडून घेडा असून फिर्यादीचा अगर चार्जाचा जबाब देण्यास असमर्थ आहे, असें नजरेस आलें असतां माजिस्त्रेतानें अगर सेशन कोर्तानें ह्या आक्तांतील कलम ३८८ अगर ३८९ ह्यांतील नियमांच्या अन्वये फिरून केलें पाहिजे.

३९३. कोणा मनुष्यावर अपराध केल्याचा चार्ज झाला असून ज्या घेजेस जाग्यावर फिर्याद झाली तो घेडा तो अपराध त्यानें केला असें चार्जात लिहिलें त्या ह्या कारणानें त्यानें अपराध केला घेजेस तो घेडा असल्यामुळे चार्जात सांगितलेल्या नाहीं असा ठराव झाला असतां कसें करावें. कृत्याचें स्वरूप कसें आहे, गैरवाजबी आहे किंवा कायद्याविरुद्ध आहे, हें समजण्यास तो असमर्थ होता, ह्या कारणावरून

त्याने तो अपराध केला नाही असा ठराव करावयाचा असेल, तेव्हां त्याने ते कृत्य केले की नाही हे त्या ठरावांत स्पष्ट सांगितले पाहिजे.

१. पीनलकोडचे क. ८४ पहा.

२. ह्या कलमाप्रमाणे ठराव लिहिणे तो कायद्यांत लिहिल्याप्रमाणे बरोबर लिहिला पाहिजे. आरोपिताने गुन्हा केला असा ठराव करून मग वेडेपणाच्या कारणाने गुन्हा केला नाही असा ठराव करू नये. (क. हा. को. नं. २२ सन १८६४)

३. गुन्हा करते वेळेस आरोपित वेडा होता की काय ह्याबद्दल चौकशी प्रथमतः करू नये. खटल्याची चौकशी संपल्यावर मग करावी. (आग्रा. नं. ५३ व्हा. १)

३९४. ज्या मनुष्यावर फिर्याद झाली त्याने चाजांत सांगितलेले कृत्य तशा कारणावरून अपराध केले असे ठरावांत सांगितले असता, ज्या माजिस्त्रेच्या मनुष्याविषयी झाला त्याला तापुढे अगर सेशन कोर्टापुढे चौकशी चालली त्याने, माजिस्त्रेच्या अगर सेशन कोर्टाने तो मनुष्य वेडा नसता तर ते चाजांत सांगितलेले कृत्य अपराध असता, असे असले, तर माजिस्त्रेच्या अगर सेशन कोर्टास योग्य वाटेल तशा जागेत व तशा रीतीने त्या मनुष्यास रखवालीत ठेवण्याविषयी हुकूम करून, त्या इलाख्याच्या सरकारच्या हुकुमासाठी त्या खटल्याचा रिपोर्ट केला पाहिजे. वेड्यांच्या इस्पितलांत अगर रखवालीच्या दुसऱ्या कोणत्याही योग्य जागेत त्या मनुष्यास रखवालीत ठेवण्याविषयी हुकूम करण्याचा अवतार त्या इलाख्याच्या सरकारास आहे.

१. एका सेशन जजाने आरोपिताची चौकशी करून त्याने ज्या वेळेस गुन्हा केला त्या वेळेस तो भ्रमिष्ठ होता अशा कारणाने त्यास सोडून दिले. ह्या कामी क. हा. को. र्त्ताने हे काम गैरशिस्त झाले असे ठरवून रद्द केले आणि जज्यास क. ३८९/३९० प्रमाणे काम चालविण्यास हुकूम केला. (ता. ९ सप्टेंबर सन १८६५)

३९५. पोटकलम १. कलम ३९० अगर ३९४ ह्यांतील नियमा अन्वयेने वेड्या कैद्याकडे जाणे. कोणी मनुष्य कोंडून ठेविला असता तो तुरुंगांत कोंडला असला तर तो तुरंग ज्या कामगाराचे ताब्यांत असेल त्या कामगारास किंवा तो मनुष्य वेड्यांच्या इस्पितलांत कोंडला असला तर वेड्यांच्या इस्पितलांच्या विजिटरांस अगर त्यापैकी कोणा तरी दोन विजिटरांस त्या मनुष्याच्या मनाची स्थिति कशी आहे हे पाहण्याकरिता त्या मनुष्याकडे जाण्याचा अधिकार आहे. आणि तीन तीन महिन्यांत एक वेळ तरी तुरुंगाच्या मार्गे सांगितलेल्या त्या कामगाराने अगर विजिटरांपैकी दोन विजिटरांनी त्या मनुष्याकडे गेले पाहिजे. आणि त्या मनुष्याच्या मनाच्या स्थिति

विषयी त्या कामगारानें अगर त्या दोन विजिटरांनीं विशेष रिपोर्ट इलाख्याचे सरकारास केला पाहिजे.

पोट कलम २. कलम ३९० याच्या आधारानें कोणी मनुष्य कोंडला वेडा कैदी चार्जाचा जबाब दे- असून तो चार्जाचा जबाब देण्यास समर्थ आहे ण्यास समर्थ आहे असें सर्टिफिकेट असें मागें मत आहे अगर आमचें मत आहे असें सर्टिफिकेट त्या मार्गे सांगितलेल्या कामगारानें अगर विजिटरांनीं दिलें अस- तां मानिखेत अगर सेशन कोर्ट, तसें असेल तसें, जी वेळ नेमील त्या वेळेस या मानिखेतापुढें अगर त्या सेशन कोर्टापुढें तो मनुष्य नेला पाहिजे. आणि कलम ३९२ यांतील नियमाबन्धने त्या मनुष्याशीं त्या मानिखेतानें अगर त्या कोर्टानें घेतलें पाहिजे. आणि त्या मार्गे सांगितलेल्या कामगाराचें अगर विजिटराचें सर्टिफिकेट पुराव्यास घेतलें पाहिजे.

पोट कलम ३. कलम ३९४ यांतील नियमांच्या आधारानें सदरू प्रका- कलम ३९४ च्या आधारानें रचा मनुष्य कोंडून ठेविला असून तो सोडिला असतां कोंडून ठेवलेला वेडा मनुष्य सोडून त्याजपासून खुद्द त्यास अगर दुसऱ्या कोणा मनुष्या- चायबा जोसा आहे असें सर्टिफिकेट स नुकसान होण्याचें भय नाहीं असें मागें मत आहे अगर आमचें मत आहे असें सर्टिफिकेट मार्गे सांगितलेल्या कामगारानें अगर विजिटरांनीं दिलें असतां त्या इलाख्याच्या सरकारानें तो मनुष्य सोडण्याविषयी हुकूम केला पाहिजे. किंवा वेड्यांच्या सरकारी इस्पिटलांत तो मनुष्य पूर्वी पाठ- विला नसल्यास वेड्यांच्या सरकारी इस्पिटलांत तो पाठविण्याविषयी हुकूम केला पाहिजे.—आणि सेशन जज्याच्या पदवीच्या खालच्या पदवीचा नव्हे असा कोणी न्याय खात्यांतला कामगार आणि दोन सरकारी डाक्टर यांत एक त्या वेड्यांच्या इस्पिटलाचा मुख्य डाक्टर असावा असें तीन असामीचें कमिशन नेमलें पाहिजे. त्या कमिशनानें जो साक्षीपुरावा जरूर असेल तो घेऊन त्या मनुष्याच्या मनाची स्थिति कशी आहे ह्याविषयीं रीतीप्रमाणें तपास केला पाहिजे आणि तो सोडला असतां त्यापासून खुद्द त्यास अगर दुसऱ्या कोणा मनुष्यास नुकसान होण्याचें भय नाहीं असें त्याचें मत असल्यास तो मनुष्य सोडला पाहिजे.

३९६. कोणत्याही कोर्टानें अगर मानिखेतानें कोणा मनुष्यास कैदेची कैदेची शिक्षा कोणी भोगीत शिक्षा दिल्यावरून तो कैदेत असतां, तो वेडा आहे असतां तो वेडा दिसत असल्यास, तो वेड्यांच्या इस्पिटलांत नेण्याचा असें इलाख्याच्या सरकारच्या नजरेस येईल, तेव्हां आणि तो फिरून शुद्धीवर येई प- तो कैदी वेडा आहे असें कोणत्या कारणांवरून वा- र्यत तेथें ठेवण्याचा अखत्यार आहे. टतें तां कारणें लिहून वेड्यांच्या इस्पिटलांत तो

कैदी नेण्याविषयी, आणि शिक्षेच्या हुकुमांत सांगितलेल्या मुदतीपैकी जी मुदत राहिली असेल ती संपेपर्यंत, किंवा खुद्द त्या कैदीला अगर दुसऱ्याला नुकसान न व्हावें ह्याकरिता त्यास अटकावून ठेवून त्याचा संभाल केला पाहिजे व त्यास उपचार केला पाहिजे, असें सर्तिफिकेट कोणा सरकारी दफ्तरानें दिलें असल्यास, तो मनुष्य कायदाप्रमाणें सोडिला जाई तोंपर्यंत, तेथें ठेविण्याविषयी, व इलाख्याचें सरकार सांगेल तसा उपचार करण्याविषयी, हुकूम करण्याचा अखत्यार इलाख्याच्या सरकारास आहे. तो मनुष्य शुद्धीवर आला असें इलाख्याच्या सरकारच्या नजरेस आलें, झणजे, त्या मनुष्याच्या कैदेची कांहीं मुदत उरली असल्यास, ज्या कैदेतून तो काढिला त्या कैदेत फिरून पाठविण्याविषयी, अगर, कैदेची मुदत संपली असल्यास, त्यास सोडून देण्याविषयी, ज्या मनुष्याच्या रखवालीत तो आहे त्याला इलाख्याच्या सरकारानें हुकूम केला पाहिजे. वेड्यांच्या इस्पितळांविषयी सन १८५८ चा आक्त ३६ या ह्यांतील कलम ९ ह्यांतील नियम शिक्षेच्या हुकुमांत सांगितलेली कैद संपल्यावर ह्या कलमाच्या आधारानें वेड्यांच्या इस्पितळांत जे मनुष्य तसेच कोंडून राहिले असतील त्यास लागू आहेत. वेड्यांच्या इस्पितळांत जितके दिवस मनुष्य कोंडला जाईल तितके दिवस शिक्षेच्या हुकुमांत जी कैदेची मुदत सांगितली असेल तिचे भरले असें समजावें.

१. सन १८५८ चा आक्त ३६ क. ९ पहा.

३९७. ह्या आक्तांतील कलम ३९४ ह्यांतील नियमांच्या आधारानें कोणी नातलग किंवा मित्र ह्यानें संभा- मनुष्य रखवालीत ठेविला असून, त्याला आपण सं-
ळावयाकरिता त्याच्या दिमतीस वे- भाळावयाकरिता आपल्या रखवालीत तो सोंपिला
डा मनुष्य केव्हां द्यावा. जावा, असें त्याचा कोणी नातलग अगर मित्र इच्छित असेल तेव्हां, त्या नात-
लगानें अगर मित्रानें अर्ज केव्हावर, आणि त्या मनुष्याचा चांगल्या रीतीनें
संभाल होण्याविषयी, आणि खुद्द त्याला अगर दुसऱ्या मनुष्याला त्याकडून
नुकसान न होऊं देण्याविषयी, सरकारची खातरी होईल असा जामीन त्यानें
दिल्यावर, त्या नातलगाच्या अगर त्या मित्राच्या ताब्यांत तो मनुष्य देण्यावि-
षयी हुकूम करण्याचा अखत्यार इलाख्याच्या सरकारास आहे. ह्याप्रमाणें
तसा कोणी मनुष्य नातलगाच्या अगर मित्राच्या ताब्यांत द्यावयाचा असेल
तेव्हां त्या मनुष्यास पहावयाकरिता जो कामगार नेमण्याविषयी इलाख्याच्या
सरकारास जरूर दिसेल त्या कामगाराच्या दृष्टीस, सरकार हुकूम करील त्या
बेळेस, तो मनुष्य पडेल असा ठराव करून घेतला पाहिजे. ह्या कलमांतील

नियमांच्या आधारानें जे मनुष्य रखवार्नांत ठेविले असतील त्याला कलम ३९५ ह्यांतील नियम लागू आहेत. आणि ह्या कलमाच्या आधारानें नेमिलेल्या पाहणी करणाऱ्या कामगारानें दिलेलें सर्तिफिकेट तुरुंगाचा इन्स्पेक्टर अगर वेड्यांच्या इस्पितळांचे वित्तितर ह्यांनी त्या कलमाच्या आधारानें दिलेल्या सर्तिफिकेटाप्रमाणें मोजलें पाहिजे.

क. ३९४ प्रमाणें ज्या आरोपितास अटकेंत ठेविला असेल त्याला मात्र हें कलम लागू आहे.

बाब २८.

इतर कोर्तांनीं ज्याला विचारावें ह्या संबंधानें सदर कोर्त.

३९८. मरणाची शिक्षा सेशन कोर्तांनीं सांगितली असून ती शिक्षा मंजूर शिक्षेचा हुकूम मंजूर कराव. करावयाकरितां तें खटलें त्या कोर्तांनीं सदर कोर्ता-याकरितां पाठविलेल्या खटल्याची सुनावणी कोणत्या प्रकारच्या को-कडे पाठविलें असतां, सदर कोर्तांपैकीं दोन अगर तांत व्हावी. अधिक जज्ज ज्यांत आहेत अशा कोर्तांत त्या खट-न्याची सुनावणी झाली पाहिजे.--

१. सन १८६९ चा आक्ट १५ कलम ९ पहा.

२. सिध्देचे सदर कोर्ताविषयीं सन १८६६ चा मुंक्ई आक्ट १२ पहा. व क. २२ व कलम ५३ पहा.

३९९. मागण्या कलमांत लिहिल्याप्रमाणें एखादें खटलें सदर कोर्ताकडे शिक्षेचा हुकूम मंजूर करणें आलें असतां, शिक्षा मंजूर करण्याचा अगर काय अगर रद्द करणें वगैरेविषयीं स-द्याप्रमाणें असेल अशी दुसरी कोणतीही शिक्षा सां-गण्याचा अखत्यार त्या सदर कोर्तास आहे; किंवा अपराधाविषयीं झालेला ठराव रद्द करून त्याच चार्जावर अगर दुसस्त केलेल्या चार्जावर नवी चौक-शी करण्याविषयीं हुकूम देण्याचा अखत्यार त्या कोर्ताला आहे. आसेसरांच्या मदतीनें त्या खटल्याची चौकशी सेशन कोर्तांनीं केली असल्यास, ज्या मनुष्या-वर फिर्याद झाली त्यानें अपराध केला नाहीं, असा ठराव करून त्यास सोडून देण्याविषयीं हुकूम करण्याचाही अखत्यार सदर कोर्तास आहे.

१. सेशन जज्जनें एका खटल्यांतील एका कैदीला असेसरच्या मदतीनें फांशीची शिक्षा ठरवून मंजुरीकरितां खटला आम्हा सदर कोर्ताकडे पाठविला. त्या कोर्तांनीं त्या

कैदीस सोडून देण्याचा ठराव केला, व बार्काच्या कैदीबद्दल जरी जज्जाने लिहिले न-
व्हते तरी बाब २९ प्रमाणे जो अधिकार कोर्ताला आहे त्याप्रमाणे खटला तपासून त्यास-
ही सोडून देण्याचा ठराव केला. (आग्र. नं. १६९ व्हा. ३)

२. क. हा. कोर्ताने खुनाच्या चार खटल्यांत कैदीचे अपील नसतां सेशन जज्जा-
चा ठराव फिरवून फांशीच्या शिक्षेबद्दल दुसरी शिक्षा देण्याचा ठराव केला. दिजून्यान-
च्या खटल्यांत सेशन कोर्ताने आरोपितावर दरबडा व खून केल्याचा ठराव करून फांशीची
शिक्षा दिली होती ती हायकोर्ताने हा गुन्हा पीनलकोडचे क. ४१२ प्रमाणे आहे असे ठरवून
दहा वर्षे सक्तमजुरीची शिक्षा ठरविली. (क. हा. को. ता. १ फेब्रुवारी सन १८६४)
गुरुचरणपाळी, सालिमशेख आणि नोकळ नोशिवा ह्यांच्या खटल्यांत खुनाची शाबिती
ठरवून त्यांस निरनिराळ्या सक्तमजुरीच्या ठेपा दिल्या. (क. हा. को. व्हा. १ पृ. १७)
व (क. हा. को. व्हा. १ पृ. २३) व (क. हा. को. व्हा. ७ पृ. २७)

३. आलीकडे एका खटल्यांत हा. कोर्ताने निरनिराळी बहिवाट केली. सेशन जज्जा-
ने खुनाचा चार्ज शाबीत करून हा. कोर्ताच्या मंजुरीकरितां खटला पाठविला. हा.
कोर्ताने खुनावद्दल पुरावा नाही सबब तो चार्ज रद्द करून आरोपिताने दुखापत केल्या-
चा गुन्हा दिसतो सबब तो चार्ज करून पुनः खटला चालविण्याविषयी हुकूम केला.
(क. हा. को. व्हा. ५ पृ. ४९)

४००. जें खटलें सदर कोर्ताकडे तसें आलें त्याची चकशी असेसरांच्य
आणखी तपास वगैरे करण्या- मदतीनें सेशन कोर्ताने केली अन्वयास, ज्या मनुष्या-
विषयी हुकूम करण्याचा अखत्यार सदर कोर्तास आहे. घर फिर्याद झाली त्याच्या अपराधीपणाकडे अगर
निरपराधीपणाकडे जिचा संबंध आहे अशा एखाद्या मुद्याच्या गोष्टीविषयी
आणखी तपास केला पाहिजे, अगर आणखी साक्षीपुरावा घेतला पाहिजे,
असें सदर कोर्तास घाटलें, तर तो तपास करण्याविषयी अगर तो साक्षीपुरा-
वा घेण्याविषयी हुकूम करण्याचा अखत्यार सदर कोर्तास आहे. त्या तपा-
साचा जो काय परिणाम झाला त्याचा आणि नव्या घेतलेल्या साक्षी
पुराव्याचा रिपोर्ट सदर कोर्तास केला पाहिजे, आणि त्यावरून त्या मनुष्यानें
अपराध केला नाहीं, असा ठराव सदर कोर्ताने केला पाहिजे, अगर त्या
कोर्तास नी शिक्षा योग्य घाटेल ती शिक्षा सांगितली पाहिजे.

१. क. २१० पहा.

२. जे असेसर कड्या चालते वेळेस प्रथम बसले असतील त्याच असेसरांसमोर त्या
कड्यांत काहीं मागून अधिक पुरावा घेणें शाब्यास घेतला पाहिजे. (मुं. हा. को. ता.
१६ एप्रिल सन १८६४) वेवडी ह्याच्या कड्यांत.

४०१. सदर कोर्ताकडे तशा आलेल्या हरएक खटल्यांत शिक्षेच्या मंजुर झालेली शिक्षा अगर न-रीचा हुकूम अगर नव्या शिक्षेचा हुकूम अगर दुसरा शी शिक्षा हिच्या हुकुमावर दोन जज्जांच्या सहा झाल्या पाहिजेत. कांहीं हुकूम सदर कोर्त करील, त्यावर सदर कोर्तापैकीं निदान दोन तरी जज्जांनीं सहा केल्या पाहिजेत.

१. सन १८५२ चा आक्ट १५ क. २ पहा.

२. हुकूम पाठविण्याच्या बाबतींत क. ३८३ पहा.

बाब २९.

तपासणी करणारे कोर्त ह्या संबंधानें सदर कोर्त.

४०२. सदर कोर्तास लिहून विचारल्यावांचून शिक्षा दिलेल्या कैदीचा तत्का तपासतांना ज्याची चौकशी सेशन कोर्तापुढें भसता तपासणी.

झाली अशा कोणत्याही खटल्यांत सांगितलेली शिक्षा तक्त्यांत लिहिलेला अपराध ज्यावर शाबूत झाला त्याला कायद्याप्रमाणें सांगवत नाही असें सदर कोर्ताच्या नजरेस आलें, तर तो शिक्षा सदर कोर्तानें रद्द केली पाहिजे, आणि त्या अपराधाबद्दल कायद्याप्रमाणें जी शिक्षा सांगवेल ती सेशन कोर्तास कळविली पाहिजे; आणि त्यावरून सेशन कोर्तानें कायद्याप्रमाणें नवी शिक्षा सांगितली पाहिजे, आणि त्या अन्वये दप्तर दुरुस्त केलें पाहिजे.

४०३. सदर कोर्तास विचारल्यावांचून शिक्षा दिलेल्या कैदेचा तत्का अगर चौकशीची तपासणी. कालेंदर तपासतांना सेशन कोर्तापुढें ज्याची चौकशी झाली अशा कोणत्याही खटल्यांत सेशन कोर्तानें जो फैसला केला त्यांत कायद्यासंबंधीं चूक आहे, किंवा कायद्यासंबंधीं अमुक गोष्टीचा विचार सदर कोर्तानें केला पाहिजे, असें सदर कोर्ताच्या नजरेस आलें, तर त्या खटल्याचे कागद अगर त्यापैकीं जे कागद जरूर वाटतील ते, आणि जुरी करून त्या खटल्याची चौकशी केली असल्यास जुरीला जज्जांनं केलेल्या व्याख्यानाचा रिपोर्टही, आणविण्याचा अखत्यार सदर कोर्तास आहे. आणि साक्षीदारांच्या जवान्या जज्जांनं केलेलें व्याख्यान, आणि अपराधाविषयीं झालेला ठराव, ह्याची तपासणी केल्यावर, त्या खटल्यांतील कायद्यासंबंधी कोणत्याही गोष्टीचा निश्चय करण्याचा, आणि त्यावरून योग्य जो हुकूम योग्य वाटेल तो करण्याचा अखत्यार सदर कोर्तास आहे.

१. माजिस्त्रेजताने दिलेली शिक्षा आरोपितावर जी गोष्ट शाबीद झाली त्यांत गुन्हा होत नाही असे ठरवून अपिलांत सेशन जज्जाने रद्द केली. कलकत्ता हायकोर्टाने ठराव केला की, जज्जाने चूक केली. आरोपिताने काम केले त्यावरून पीनल कोडा-प्रमाणे गुन्हा होतो सबब आरोपितास पुनः धरून अपिलाचा विचार करावा. माजिस्त्रेजताने केलेला ठराव अपिलांत कायम राहिल्यास कायद्यासंबंधी प्रश्नाचा विचार फुल कोर्तांत मग केला जाईल. तेव्हां आरोपितास आपले तर्फेने कोर्ताला जो मजकूर जाहीर करावयाचा असेल तो जाहीर करतां येईल. (बु. रि. व्हा. ३ ट. २) सेशन जज्जाने पुरावा बरोबर नाही असे म्हणून आरोपितास सोडून दिले, त्यामुळे तो स्व टल हायकोर्तापुढे आला नाही. (ता. १७ फेब्रुवारी सन १८६५.)

२. जुडिशियल कमिशनर पंजाब ह्यांनी एका कामांत एका माजिस्त्रेजताने केलेला हुकूम मानला नाही. कारण त्या कामी कायद्यासंबंधी चूक झालेली नव्हती. अमुक गोष्ट घडली किंवा नव्हती ह्याविषयी झाली होती. (नं. २९४४ ता. १७ जून सन १८६२)

४०४. सेशन कोर्ताने अगर माजिस्त्रेजताने सदर कोर्तास रिपोर्ट केला अस-
तपासणी करण्याविषयी सदर तां, किंवा त्या कोर्ताला योग्य वाटेल तेव्हां, आप-
कोर्ताचा साधारण अधिकार. ल्या ताब्यांतील कोणत्याही कोर्तांत अमुक फौज-
दारी खटल्याच्या झालेल्या चौकशीत, किंवा फौजदारी खटल्याची चौकशी
नव्हे अशा फौजदारी कोर्तांतल्या न्यायसंबंधी दुसऱ्या कामामध्ये, झालेल्या
ठरावांत कायद्यासंबंधी चूक आहे, किंवा कायद्यासंबंधी अमुक गोष्टीचा वि-
चार सदर कोर्ताने केला पाहिजे, असे सदर कोर्ताच्या नजरेस आले, तर त्या
फौजदारी खटल्याचे कागद अगर त्या दुसऱ्या कामाचे कागद आणविण्याचा
अखत्यार सदर कोर्तास आहे; आणि त्या खटल्यांतील कायद्यासंबंधी कोण-
त्याही गोष्टीचा निश्चय करण्याचा, आणि त्यावरून जो हुकूम योग्य वाटेल
तो करण्याचा, अखत्यार सदर कोर्तास आहे.

१. पक्षकारांचे अर्जीवरून हायकोर्ताला क्र. ४०४ प्रमाणे हात घालावयाचा अधि-
कार नाही. परंतु खालच्या कोर्ताने केलेला हुकूम गैर कायदा आहे किंवा प्रोसिडिंग
बरोबर रीतीने केले नाही असे मानण्यास चांगले कारण दाखविल्याशिवाय कोर्ट खाल-
च्या कोर्ताचे प्रोसिडिंग मागवणार नाही. (म. हा. नं. १३८ व्हा. १.)

२. माजिस्त्रेजताने एकास शिक्षा दिली त्या कामी झालेले पुराव्यावरून असे दिसून
आले की, ज्याची चौकशी सेशन कोर्तानेच केली पाहिजे असा गुन्हा आरोपिताने
केला आहे. सबब आम्हा सदर कोर्ताने माजिस्त्रेजताने दिलेली शिक्षा रद्द करून आरो-
पितास कथित करण्याचा हुकूम दिला. (आम्हा नं. ३७४ व्हा. २.)

३. एका खटल्यातील काहीं कैदींनी अपील केले. तेव्हा तपासणीत गुन्हा शा-
बीद होण्यापुरता पुरावा नाही असे ठरल्यावरून अपील करणारांस सोडून दिले व
ज्यांनी अपील केले नव्हते त्यांवरही तेवढा पुरावा होता सबब त्यांसही तपासणी कर-
णारे कोर्ट द्वय नात्याने सोडून दिले. (आग्र स. को. नं. १६९ व्हा. ३.)

४. पी. को. क. ३९५ प्रमाणे जमावाचे चोरीची व क. २२४ प्रमाणे तुरुंग
फोडण्याची ज्या मनुष्यावर शाबिदी झाली होती त्यांचे अपील हायकोर्टाने नामंजूर केले.
परंतु तुरुंग फोडण्याचे गुन्हाबद्दल सेशन जजाने आरोपितास निराळी शिक्षा दिली
नव्हती असे कोर्टाचे नजरेस आल्यावरून हायकोर्टाने क. ४०४ प्रमाणे ती शिक्षा दुरु-
स्त करून दोन वर्षांची ज्यास्त शिक्षा दिली. (बु. रि. व्हा. ८४. ८५.)

५. द्वय कायद्याचे क. ४०४ ४०५ ही जस्टिस आफ धि पीस द्याच्या पुढे जे
पूर्वीचे तपास होतात त्यास लागू पडत नाही. (बु. रि. व्हा. ३४. ६४.)

६. ज्या मनुष्यावर बरोबर रीतीने गुन्हा शाबिद झाला आहे त्या मनुष्यावर त्या गु-
न्हाची शाबिदी संगन मताने झाली आहे असे पुढे दिसून आले असताही क. ४०४
४०५ द्यावरून त्यास सोडण्याचा अधिकार हायकोर्टास येत नाही. अशा कार्या सर-
कारास लिहिले पाहिजे (बु. रि. व्हा. ६४. ४२)

७. फौजदारी कझ्याचे घडलेल्या गोष्टीचे धोरणावरून हलक्या गुन्हाबद्दल माजिस्त्रे-
ताने केलेले गुन्हाची शाबिदी त्याच घडलेल्या गोष्टीवरून भारी स्वरूपाचे गुन्हाची
शाबिदी होईल असे जरी वाटेल तरी माजिस्त्रेताचा ठराव बहुधा रद्द होऊ नये. (मुं.
हा. ता. २१ मार्च सन १८६४ कालीदास लालदास द्याचे कझ्यांत.)

८. एका सेशन जजाने पुष्कळ निरनिराळे स्वतंत्र चार्जाची शाबिदी झाली असता
सर्व मिळून एकच शिक्षा दिली होती ती गैर कायदा ठरवून हायकोर्टाने रद्द केली
आणि निरनिराळी शिक्षा देण्याविषयी हुकूम केला. (मुं. हा. को. ता. २३ मार्च
१८६६ विया कोम आजू द्याचे कझ्यांत)

९. सबाॉर्नेट माजिस्त्रेताचे प्रोसिडिंग गैर कायदा वाटेल तर ते फक्त डिस्ट्रिक्ट
माजिस्त्रेताने मात्र हायकोर्टाकडे रद्द होण्याकरिता पाठवावे. (मुं. हा. को. पत्र. नं.
१६२४ ता. २३ डिसेंबर सन १८६३)

१०. कलम १८० प्रमाणे माजिस्त्रेताने कांहीं साक्षी घेऊन फिर्याद रद्द केली. फिर्या-
दाने सर्व साक्षी दिलेले घेतले नाहीत. हायकोर्टाने असा ठराव केला की, फिर्यादीचे
सर्व साक्षी घेतल्याखेरीज माजिस्त्रेताने फिर्याद रद्द केली हे बरोबर नाही सबब पुनः फि-
र्यादीचे सर्व साक्षी घेऊन तपास करावा. (मुं. हा. को. माहे एप्रिल सन १८६९
आरोपी श्रीधर विठ्ठल मामलेदार यांचे कझ्यांत.)

११. माजिस्त्रातने कोणापासून चांगल्या वर्तणुकीचा जामीन मागितल्याचा ठराव सेशन जजाने कायम केला असेल त्यावर हायकोर्टास अपील चालत नाही. परंतु क. ४०४ प्रमाणे तपास पाहण्यास हायकोर्टास अधिकार आहे. (क. हा. व्हा. ६ पृ. १८ ता. २ जुलै सन १८६६)

१२. जुरीस व्याख्यान देण्यात जजाने जरी कायद्याच्या चुका केल्या आणि तो खटला जुरीने नाशबीद ठरविला असेल तर ते काम रद्द करून पुनः तपासण्याचा हुकूम देण्यास तपासणी करणारे कोर्ट द्या नात्याने हायकोर्ट द्यास अधिकार नाही. मात्र आसेसराचे सहायाने जेव्हा कड्या चालत असेल तेव्हा गैर कायदा सेशन जजाने ठराव केला असेल तर कड्याचा पुनः तपास करण्याविषयी हायकोर्ट हुकूम देऊ शकेल. (क. हा. को. व्हा. १० फी. ठ. पृ. १४ व व्हा. ५ पृ. ४८)

४०५. ज्या कोणत्याही खटल्याची चौकशी सेशन कोर्टाने केली तीत सां-
 सेशन कोर्टातील कागद आणि गितलेली शिक्षा अगर केलेला हुकूम कायदेशीर अ-
 वन तपासण्याचा अधिकार सदर नगर योग्य आहे की नाही, व त्या कोर्टातले काम
 कोर्टास आहे. बरोबर चालले की नाही, हे पहावयाकरिता त्या खटल्याचे कागद आणि वून
 तपासण्याचा अधिकार सदर कोर्टास आहे. सांगितलेली शिक्षा असावी ती-
 हून मोठी आहे, असे सदर कोर्टाच्या नजरेस आले, तर कायदाप्रमाणे बरो-
 वर असेल अशी एखादी कमी शिक्षा सांगण्याचा अखत्यार सदर कोर्टास
 आहे. सांगितलेली शिक्षा अगर दिलेला हुकूम कायद्याविरुद्ध आहे, असे
 सदर कोर्टाचे मत असजे, तर ती शिक्षा अगर तो हुकूम रद्द करून त्या
 कोर्टास योग्य वाटेल तसा फैसला त्या कोर्टाने केला पाहिजे, अगर तशी
 शिक्षा सांगितली पाहिजे, अगर तसा हुकूम दिला पाहिजे; किंवा, जरूर
 वाटल्यास, नवी चौकशी करण्याविषयी हुकूम करण्याचा अखत्यार सदर
 कोर्टास आहे.

१. हायकोर्टास सेशन जजाने आपले सर्व चाललेले कड्यांत दिलेली शिक्षा किंवा
 अपिलांत कायम ठेविलेली किंवा कमज्यास्त ठेविलेली शिक्षा योग्य कारण वाटेल तेव्हा
 कमी किंवा अजी रद्द करण्याचा अधिकार आहे. (क. हा. को. व्हा. ६ पृ. ७ ता.
 २० जून सन १८६६)

२. बु. रि. व्हा. ६ पृ. ७ द्यांत विसनवरशाहा द्याचे खटल्यांत कलकत्ता हायको-
 र्तांत पांच जज वसून असा ठराव झाला आहे की, द्या कलमांत " सेशन कोर्ट " असे
 शब्द लिहिले आहेत त्यांत अव्वल फौजदारी कोर्ट व अपील फौजदारी कोर्ट द्या दोही-
 चा समावेश होतो.

३. आरोपितावर चार खटल्यांत सदोष मनुष्यवधाचा गुन्हा शाबित केला होता. त्यावर त्यांनी अपिल केली. त्या अपिलाचे कामी कलकत्ता हायकोर्टाचे डिव्हिजनल कोर्टाने आरोपितावर खुनाचा चार्ज शाबीद होण्यासारख्या घडलेल्या गोष्टी आहेत सबब नवीन चौकशी करावी असा हुकूम केला. (क. हा. को. व्हा. ५ ट. २) परंतु तोराबशेम ह्याचे खटल्यांत कलकत्ता हायकोर्टाने असा ठराव केला आहे की, सेशन जजाने आसेसरांच्या सहाय्याने आरोपितावर सदोष मनुष्यवधाचा गुन्हा शाबीद केला सबब आरोपितास त्याने खुनाच्या तोहमतीतून मुक्त केले असे समजले पाहिजे. व ह्यांत जरी चूक झाली असेल तरी ती चूक दुरुस्त करण्याचा अधिकार हायकोर्टास नाही.

४. बु. रि. व्हा. ७ ट. १०३ कालूमल ह्याचे खटल्यांत कलकत्ता हायकोर्टाने गुन्हाची शाबिदी रद्द करून नवीन चौकशी करण्याचा हुकूम दिला. कारण सेशन जजाने आरोपिताचे पूर्वीचे वॉरंट चालीविषयी पुरावा दाखल केलेला होता. परंतु (बु. रि. व्हा. ८ ट. ११ फुलचंद ह्याचे कज्यांत) आरोपिताचे गैर चालीचा पुरावा घेतला असून ही कोर्टाने त्यांत हात घातला नाही. कारण आरोपिताचा गुन्हा शाबीद होण्यास दुसरा पुष्कळ पुरावा दाखल होता. हा खटला सेशन जजाने आसेसरांच्या सहाय्याने फैसल केला होता. परंतु जर हा खटला जुरीच्या सहाय्याने फैसल झाला असता तर आम्ही नवीन चौकशी करण्याविषयी हुकूम दिला असता.

५. क. ४०४ ह्यावरील टीप नं. ११३ ची पहा.

६. ह्या कलमावरून आपल्या खटल्याचे कागदपत्र आणवून तपासणी करावी असा हायकोर्टास अर्ज देण्याचा आरोपितास अधिकार आहे. (रा. आ. ट. २७१)

४०६. या बाबेच्या अधाराने कोणत्याही खटल्याची तपासणी हेकोर्टाने एखाद्या खटल्याची तपासणी केली असता ज्या कोर्टांत अपराध शाबित झाला हेकोर्टाने केला असतो त्याने आपला फैसला ज्या कोर्टांत अपराध शाबित झाला त्या कोर्टाला कळविला पाहिजे.

परंतु.

किंवा जिन्ह्याचे माजिखेताखेरीज इतर माजिखेताने गुन्याचे शाबितीचा ठराव अगर हुकूम केला असेल तर जिन्ह्याचे माजिखेतास कळविला पाहिजे.

ज्या कोर्टास किंवा माजिखेतास हेकोर्ट आपला हुकूम कळवील त्या कोर्टाने किंवा माजिखेताने हेकोर्टाचे फैसल्यास अनुसरून हुकूम करावे आणि जरूर असेल तर आपण लिहून ठेवलेला ठराबही त्या हुकुमाप्रमाणे फिरवावा.

परंतु या बाबेच्या आधारानें हेंकोर्तानें तपासलेल्या कोणत्याही खटल्यांत
जुरीनें केलेला कोणताही ठराव रद्द करण्याचा,
अगर या बाबेंत ज्या गोष्टी विषयी अधिकार दिला आहे त्या गोष्टी खेरीज
करून खाळच्या कोर्तानें सांगितलेली शिक्षा अगर दिलेला हुकूम फिरविण्या-
चा अगर रद्द करण्याचा अधिकार हेंकोर्तास नाहीं.

बाब ३०.

अपिलें.

४०७. अपराध केला नाहीं, असा ठराव कोणत्याही फौजदारी कोर्तांत
अपराध केला नाहीं, असा ठ- झाला असता, त्यावर अपील नाहीं.
राव झाल्यास त्यावर अपील नाहीं.

१. कलकत्ता हायकोर्तानें सर्व जज्जांच्या समतीनें असा ठराव केला आहे कीं,
ह्या कलमावरून तपासणी करणारे कोर्त ह्या नात्यानें कोणत्याही खटल्यांत हात घाल-
ण्यास हरकत नाहीं. (यु. रि. व्हा. ५ पृ. ४५.)

४०८. सेशन कोर्तानें केलेल्या चौकशींत कोणा मनुष्यावर अपराध शाबूत
जुरी करून अगर आसिसरा- झाला असता, त्याला सदर कोर्ताकडे अपील कर-
त्या मदतीनें झालेल्या चौकशीत ण्याचा अखत्यार आहे. आसिसरांच्या मदतीनें
अपील करण्याचा अधिकार केव्हा. चौकशी होऊन अपराध शाबूत झाला असल्यास, अमुक गोष्ट घडली कीं
नाहीं ह्याविषयी व कायद्यासंबंधी एखाद्या गोष्टी विषयी अपील करण्याचा
अखत्यार आहे. जुरी करून चौकशी होऊन अपराध शाबूत झाला अस-
ल्यास, कायद्याच्या गोष्टी विषयी मात्र अपील करण्याचा अखत्यार आहे.

१. फुलपावर माजिस्त्रेतांनै कैदीनें दिलेले साक्षीदार न घेतां कज्याचा तपास केला
असून शिक्षा दिली आणि त्याजवर सेशन जज्जाकडे अपील झालें असतां सेशन ज-
ज्जानें कैदीचे साक्षी घेऊन पाठविणें विषयी माजिस्त्रेतास हुकूम केल्यानंतर ते साक्षी
होऊन आल्यावर माजिस्त्रेतांनै पूर्वीं केलेला ठराव कायम ठेविल्यास त्याजवर हायकोर्तास
रेग्युलर अपील चालेल. कारण अशा प्रसंगीं सेशन जज्जाचा ठराव अव्वल ठरावाप्र-
माणेच समजला पाहिजे. (क. हा. व्हा. २ पृ. १३.)

२. एका माजिस्त्रेतांनै पूर्वींचे माजिस्त्रेता समक्ष साक्षी पुरावा झाला होता त्याजवरून
शिक्षा दिली. सेशन कोर्ताकडे अपील झालें त्यांत आरोपिता समक्ष सर्व पुरावा पुनः
ध्यावा असें ठरवून माजिस्त्रेताकडे कज्या परत पाठविला. माजिस्त्रेतांनै सर्व पुरावा

घेऊन आपला अभिप्राय काही एक न देतां सेशन कोर्टाकडे कच्चा पाठविला. सेशन कोर्टाने माजिस्त्रेतांनै पूर्वी केलेला ठराव कायम केला. त्यानवर कलकत्ता हायकोर्टाकडे अपील अर्ज झाला. हायकोर्टाने ठराव केला की, गैर कायदा पुराव्यावरून जो फैसल सेशन कोर्टाने केला त्यानवर गुण दोषावरून अपील चालणार नाही. ते प्रोसिडिंग रद्द करण्याकरिता कागद आणविण्याचा ठराव केला. (क. हा. व्हा. ८ पृ. ५९.)

३. ज्या माजिस्त्रेताकडे पुनः चौकशीस कच्चा पाठविला होता त्याने नवीन घेतलेले पुराव्यावरून पुनः शिक्षा दिली असती आणि ती शिक्षा सेशन कोर्टाने कायम ठेविली असती तर काही एक गैर कायदा न होतें.

४. पीनलकोड अमलांत येण्याचे पूर्वीचे गुन्द्यावरून नूरीचे सहाय्याने जरी फैसल झाला असेल तरी पुराव्याचे बाबर्दीतही हायकोर्टाकडे अपील चालेल. (क. हा. व्हा. ६ पृ. १ ता. ९ जून सन १८६६.)

५. क. ४१५/४१७/४१९/४२२ पहा.

६. राणी साहेब विरुद्ध इलाईबक्ष (बु. रि. व्हा. ५ पृ. ८०) पहा.

७. फौजदारी ठरावावर अपील होतें की नाही, हा विचार करण्याचे काम ज्या कोर्टाने शिक्षा दिली किंवा कायम केली त्या कोर्टाचें नाही. (रा. आ. पृ. २७२.)

८. ज्या कैदीस काळे पाण्याची शिक्षा दिली त्यास अपिलाची मुदत होई पर्यंत म्हणजे शिक्षा दिल्यापासून ६० दिवस पर्यंत ती शिक्षा अमलांत आणण्यासाठी इलाख्याच्या ठिकाणी पाठवूं नये. आणि वर लिहिल्या मुदतीत अपील झाल्यावर त्या अपिलाचा निकाल समजे पर्यंत पाठवूं नये. (रा. आ. पृ. २७२.)

९. सन १८६४ चा आक्ट ६ वरून त्यांतील शिक्षेवर अपील करण्याचे हक्कास बाध येत नाही. अपील करण्याचा हक्क ४०८ कलमावरून आहे.

४०९. जिल्ह्याचे माजिस्त्रेतांनै अगर माजिस्त्रेताचा अधिकार चालवि-
माजिस्त्रेताच्या ठरावावर अपिलें. णान्या दुसऱ्या कामगारानें केलेल्या चौकशींत कोणा मनुष्यावर अपराध शाबीत झाला असतां किंवा चांगल्या वर्तणुकी विषयी जातमुचलका व जामीन देण्याविषयी कलम २१५ अगर कलम २१६ या अन्वये त्यास त्या माजिस्त्रेतांनै अगर त्या दुसऱ्या कामगारानें हुकूम केला असतां जिल्ह्याचे सेशन कोर्टाकडे अपील करण्याचा अखत्यार त्या मनुष्यास आहे.

१. क. ४०८ वरील टीप पहा. क. ४१२ ह्यांत लिहिलेले अधिकार्यांनी सदरू टिपेंत लिहिल्याप्रमाणें काम करविलें असल्यास त्यांचे ठरावावर ही सेशन कोर्टांत अपील चालेल.

फौजदारी काम चालविण्याविषयीचा कायदा. 2९1

२. क. ३०१ ह्यावरील टीप पहा. व क. ४०४ ह्यावरील टीप पहा.

३. क. २८० प्रमाणे जामीन मुचलका घेण्याविषयी माजिस्त्रेतांने ठराव केला असेल त्यानवर अपील चालत नाही. (मुं. हा. को. व्हा. ३ पृ. १) (आम्ना. स. को. ता. ७ नवंबर १८६३)

४. क. २८० प्रमाणे ठराव करण्यांत कायद्याविरुद्ध कांहीं प्रकार घडला असेल तर हायकोर्ताकडे क. ४३४ प्रमाणे सेशन कोर्ताने कग्या पाठवावा. (किता)

५. सर्वादिनेत माजिस्त्रेतांने दिलेली शिक्षा अपील कोर्ताने रद्द केली आणि ५० रुपये दंडाचा जातमुचलका अमुक घरांत त्याने एक वर्षभर पर्यंत जाऊं नये असा घेतला. तसे करण्याचा अधिकार अपील कोर्तास नाही. (किता)

६. दंडावधिल दिलेली शिक्षा व मूळ दिलेली शिक्षा मिळून एक महिन्यापेक्षां ज्यास्त होत नसेल तर त्यानवर अपील चालणार नाही. (मुं. हा. को. व्हा. ३ फौ. ठ. पृ. १५)

७. क. ४११ पहा.

८. स्पेसिविशेष कायद्यावरून माजिस्त्रेतांने दिलेल्या शिक्षेवर अपील चालते. (क. हा. को. ७१३ सन १८६३ व जुडिशियल कमिशनर पंजाब ता. १० एप्रिल सन १८६३)

९. विशेष कायद्यावरून दिलेले शिक्षेवर सेशन कोर्तांत अपील चालते. (क. हा. को. ता. ३१ जानेवारी सन १८६६)

१०. अपिलांत जो सेशन कोर्ताने ठराव केला असेल तो पुनः त्याच कोर्ताने तपासू नये. त्यांत कमग्यास्ती करावें असे वाटल्यास हायकोर्तास रिपोर्ट करावा. (आम्ना. स. को. ता. २४ नवंबर सन १८६४)

११. ह्या कायद्याचे क. ६२।६३ प्रमाणे झालेल्या हुकुमावर अपील नाही. (क. हा. को. सन १८६३)

१२. क. ३१६ ह्यावर अपील नाही. (जुडि. कमी. पंजाब सन १८६३)

१३. माजिस्त्रेतांने कैदीची शिक्षा दिली होती. कैदीने अपील केल्यावर सेशन कोर्ताने कैदेची शिक्षा दंडाची शिक्षा ठरविली. व दंड न दिल्यास ९ महिने कैद भोगावी असा ठराव केला. हायकोर्ताने ६ महिने कायम ठेविले. कारण माजिस्त्रेताला दंडाऐवजी ६ महिन्यांहून ज्यास्त शिक्षा देण्याचा अधिकार नाही. (मुं. हा. को. व्हा. १ पृ. १३९)

१४. ह्या कायद्याची बाब २०।२१ ह्या प्रमाणे झालेले हुकुमावर अपील नाही.

१५. सन १८५९ चा आक्ट १ प्रमाणे दिलेले शिक्षेवर अपील घेण्याचे नाकबूल केले. परंतु ह्या कायद्याचे क. २१ वरून कोणतेही कोर्तास ज्या शिक्षा देण्याचा अख-

त्यास त्यास आहे. मग तो गुन्हा ह्या कायद्याप्रमाणे शिक्षेस पात्र असो अगर दुसऱ्या एखाद्या विशेष अगर स्थलसंबंधी कायद्याप्रमाणे शिक्षेस पात्र असो. ह्या कलमावरून तशा शानिदीवर अपील घेण्याचा अधिकार आहे. (टा. स्टे. म. हा. सन १८६५)

४१०. तिसरा जार्ज राजा ह्याच्या कारकिर्दीतल्या ५३ व्या वर्षातील जस्टिस आफ् दिस पीस ह्या चान्नर १५५ म्हणून जो आक्त त्यांतील कलम नीं केलेल्या ठरावावर भाषेन. १०५ ह्याच्या आधाराने, किंवा (भांगावर जाणे, बळजोरीने प्रवेश करणे, व मोठे अपराध नव्हत अशी बळजोरीने केलेली दुसरी नुकताने ह्यांविषयी तिसरा जार्ज राजा ह्याच्या कारकिर्दीतल्या ५३ व्या वर्षातील चान्नर १५५ म्हणून जो आक्त ह्यांतील कलम १०५ ह्यांत माजिखेतास दिलेला अधिकार वाढविण्याविषयी) सन १८५३चा आक्त नंबर ७ ह्याच्या आधाराने, किंवा ह्या आक्तांतील कलम १६३ अगर १६५ ह्याच्या आधाराने, अधिकार चालविणारा जस्टिस आफ् दिस पीस ह्याने कोणा मनुष्यावर अपराध शाबूत झाल्याचा ठराव करून त्यास शिक्षा सांगितली असता, सेशन कोर्ताच्या ताब्यांतील माजिखेताने ती शिक्षा जर सांगितली असती तर तिजवर झालेल्या अपिळाची चौकशी ज्या ठिकाणी चालली असती त्या ठिकाणी ज्या सेशन कोर्ताचा अधिकार असेल त्या सेशन कोर्ताकडे अपील करण्याचा अखत्यार त्या मनुष्यास आहे. ह्या कलमाच्या आधाराने ज्या खटल्याची अपिलें झाली त्या खटल्याची तपासणी पुढे "सर्तिओरारी" ह्या नांवाच्या हुकुमाने करविण्याचा अखत्यार नाही. परंतु ज्या खटल्याविषयी मार्गे सांगितल्याप्रमाणे अपील झाले नाही तशा कोणत्याही खटल्यांत "सर्तिओरारी" ह्या नांवाच्या हुकुमाने अपराध शाबूत झाल्याचा ठराव राह करविण्यास ह्या कलमावरून प्रतिबंध आहे असे समजू नये.

१. जस्टिस आफ् दिस पीस ह्या नात्याने माजिखेताने दिलेल्या शिक्षेवर सेशन कोर्ताकडे अपील चालते. (जुडि. कमी. पंजाब सर. नं. ९७ ता. ९ सप्टेंबर सन १८६९.)

४११. सेशन कोर्ताने अगर जिन्हाच्या माजिखेताने अगर माजिखेताचा अमुक फौजदारी खटल्यांत अधिकार चालविणाऱ्या दुसऱ्या कामगाराने कोण-
वाल नाही.

त्याही खटल्यांत एक महिन्याहून अधिक नाही अशी कैदेची शिक्षा, अगर पन्नास रुपयाहून अधिक नाही अशी दंडाची शिक्षा, सांगितली असता, या खटल्यांत अपील करण्याचा अखत्यार नाही.

१. सन १८४४ चा आक्त ५ प्रमाणे फुलपावर माजिखेताने ५० रुपयांचे दंडां.

बद्दल दोन महिने कैदेचे दिलेले गैर कायदा शिसेवर सेशन नज्जाकडे दंडाचे ठरावावर अपील चालणार नाही. (मुं. हा. ता. १२ एप्रिल सन १८६५.)

२. पन्नास रुपये दंड व तो न दिल्यास २ महिने कैद अशी शिक्षा माजिस्त्रेताने दिली असल्यावर सेशन कोर्ताकडे अपील चालेल. (मुं. हा. ता. १२ फेब्रुवारी सन १८६६.)

३. एकेच वेळेस एका मनुष्यास निरनिराळे स्वतंत्र चार्जावरून त्या त्या चार्जाबद्दल जी जी शिक्षा झाली असेल तिची एकंदर संख्या एक महिन्यापेक्षा ग्यास्ती होत असून प्रत्येक चार्जाची शिक्षा एक महिन्यापेक्षा कमी असेल तर त्या कामांत अपील चालणार नाही. (क. हा. व्हा. १० ट. ३ फौ. ठ.)

४. ह्या कलमावरून अपील होत नाही तरी तसे खटले सेशन कोर्तात पाठविण्याचे न्यालेंडरांत दाखल केले पाहिजे. (पो. म. स. को. ता. १ एप्रिल सन १८६२.)

५. एका खटल्यांत कैद व दंड अशी शिक्षा दिली असल्यास जरी त्या शिक्षा ह्या कलमांत लिहिल्या यत्त असल्या तरी अपील चालते. दंडा ऐवजी कैद. सांगितली असली तर मात्र अपील चालत नाही. (आग्रा स. को. ता. १ सप्टेंबर सन १८६३.)

६. एक खटल्यांतील कैदीने सेशन नज्जाकडे अपील केले. त्यावरून त्याच खटल्यांतील इतर कैदीस जी शिक्षा झाली तीवर जर अपील चालत नसेल तर ती शिक्षा रद्द करण्याचा अधिकार सेशन जज्जास येत नाही. क. हा. नंबर ९२२ सन १८६४.)

७. क. ४१० ह्या धरील नं. १ ची टीप पहा.

८. मुंबई हायकोर्ताने शंकर व्यंकाजी ह्याचे खात्यांत ह्या कलमाचा निराळाच अर्थ केला आहे. त्या कोर्ताचा असा अभिप्राय आहे की, ज्या सर्व खटल्यांत दंड व कैद दिली असेल त्या सर्व खटल्यावर अपील चालत नाही. कारण ज्या खटल्यांत कैदीस एक रुपया दंड व एक दिवस कैद झाली असेल अशा खटल्यांत त्याचे अपील चालते असे म्हणणे मोठे अप्रयोजक दिसते. परंतु ज्या खटल्यांत आरोपितास २९ दिवस कैद झाली असेल त्या खटल्यांत अपील चालते असे म्हणणे वाजवी दिसते. हल्लीच्या कज्यांत कैदीस १५ दिवसांची कैद व २५ रुपये दंड झाला आहे व दंड न दिल्यास आणखी १५ दिवस कैदेत राहण्याचा ठराव झाला आहे. सबब त्यास अपील करण्याचा अधिकार नाही. (मुं. हा. व्हा. ३ ट. १५ फौ. ठ.)

९. एका मनुष्यास तीन निरनिराळे चार्जावरून दर एक गुन्द्याबद्दल १५ दिवसांची निरनिराळी शिक्षा झाली होती. त्या कामी हायकोर्ताने असा ठराव केला की,

जरी एकंदर शिक्षा एक महिन्याहून अधिक होती तरी कैदी यास अपील करण्याचा अधिकार नाही. (बु. रि. व्हा. ६ पृ. ५१.)

४१२. माजिस्त्रेताच्या अधिकाराहून कमी अधिकार चालविणाऱ्या काम-
माजिस्त्रेच्या अधिकाराहून क- गारानें केलेल्या चौकशीत कोणा मनुष्यावर अपराध
मा अधिकार चालविणाऱ्या काम- शाबूत झाला असता, तशा अपिलाची चौकशी
गाराना केलेल्या ठरावीकरी अपिले, करण्याचा अधिकार सरकारानें ज्याला दिला आहे तशा जिब्द्याच्या माजि-
स्त्रेताकडे, अगर माजिस्त्रेताचा अधिकार चालविणाऱ्या दुसऱ्या कामगाराकडे
अपील करण्याचा अखत्यार त्या मनुष्यास आहे.

१. ह्या कलमाप्रमाणें फुलपावर माजिस्त्रेतास अपिलें तपासण्याचा सरकारानें अधि-
कार दिला असेल तितक्यावरून बाकीचे माजिस्त्रेत क. ४३४ प्रमाणें तजवीज करण्या-
स त्याचे ताब्यांतील व हाता खालचे होतात असे समजून नये. (मुं. हा. पत्र नं.
२१० ता. ८ मार्च सन १८६४.)

२. मुंबई सरकारानें ता. ३० मे सन १८६३ रोजी जाहीरनामा प्रसिद्ध केला आहे
त्यांत असे लिहिले आहे कीं, असिस्टंट कलेक्टर ज्या वेळेस इंचार्ज कलेक्टर असेल
त्या वेळेस फौजदारी काम चालविणारा त्या जिब्द्यांतील तो मनुष्य अंमलदार आहे
असे समजवें. व भाई शंकर हरिराम ह्याचे कज्यांत मुंबई हायकोर्टानें असा ठराव
केला आहे कीं, सदरी लिहिलेले सरकारचे हुकुमावरून असिस्टंट कलेक्टर जो
इंचार्ज कलेक्टर असतो त्यास क. १४ प्रमाणें जिब्द्याचा माजिस्त्रेत असे समजलें पाहिजे.
व ज्याला अपिलें पाहण्याचा अधिकार येतो. (मुं. हा. व्हा. ३ पृ. १८ फौ. ठ.)

३. ताब्यांतील माजिस्त्रेत ह्यानी हुकुमावर अपील झाल्याशिवाय ते रद्द करण्यास
अगर दुरुस्त करण्यास जिब्द्याचे माजिस्त्रेतास अधिकार नाही. (क. हा. नं. ८७५
सन १८६३.)

४. ताब्यांतील माजिस्त्रेतानी केलेले हुकुमावर अपील घेण्याचा सेशन जज्जास अधि-
कार नाही. (बु. रि. व्हा. ३ फौ. ठ.)

५. पोक्ळ व त्रासदायक फिर्याद केल्याबद्दल क. २७ च्या आधारे आरोपितास
फिर्यादीकडून नुकसान देवविण्याचा ठराव ताब्यांतील माजिस्त्रेतानें केल्यास त्यावर
अपील चालत नाही. (क. हा. नं. ९०४ सन १८६३ आग्रा स. को. ता. ५ सप्त-
बर सन १८६४.)

४१३. या आक्तांतील बाब १० हिच्या आधारानें कोणा दिवाणी अगर
बाब १० हिच्या आधारानें दि- फौजदारी अगर रेविन्यु कोर्तांनी कोणा मनुष्यावर
लेले हुकुमावर अपिले. अपराध शाबूत झाल्याचा ठराव केला असता त्या

कोर्तानें केलेले हुकुमाव्यवहार अगर हुकुमावर ज्या कोर्ताकडे नेहेमी अपिलें होतात त्या कोर्ताकडे अपील करण्याचा अवतार त्या मनुष्यास आहे. परंतु कलमें ४१६, ४१७, ४१८, ४१९, ४२० ४२१, व ४२२ यांतील नियम त्या अपिलास लागू आहेत.

ह्या कलमाच्या आधारेनं जिल्हा कोर्ताकडे करावयाच्या अपिलांच्या अर्ज्या त्या ज्या शिक्षेच्या ठरावावर अगर हुकुमावर अपील करावयाचें तो ठराव अगर हुकूम ज्या दिवशीं झाला त्या दिवसापासून तीस दिवसांचे आंत दिल्या पाहिजेत.

हैकोर्ताकडे दावयाच्या अपील अर्ज्या, त्या, वर लिहिल्याप्रमाणें दिवस मोजून साठ दिवसांचे आंत दिल्या पाहिजेत.

पुरतें कारण दाखविलें असतां या कलमांत सांगितलेल्या मुदती सरन्यावर-ही अपील घेण्याचा अवतार आहे.

४१४. ह्या आक्तांत अगर त्या वेळेस चालू अशा हुसऱ्या कोणत्याही परवानगी नसल्यास फौजदारी कायदांत अपील करण्याविषयीं परवानगी नसल्या- कोर्तानें केलेल्या हुकुमावर अगर शिक्षेच्या हुकुमावर अपील नाही. स, फौजदारी कोर्तानें केलेल्या कोणत्याही हुकुमावर अगर शिक्षेच्या हुकुमावर अपील चालणार नाही.

४१५. हैकोर्ता खेरीज कोणतेही अपील कोर्ताकडे करावयाच्या अपील अपील अर्ज्या देण्याविषयीं मुदत. अर्ज्या ज्या शिक्षेच्या ठरावावर अगर हुकुमावर अपील करावयाचें तो ठराव अगर हुकूम ज्या दिवशीं झाला त्या दिवसापासून तीस दिवसांचे आंत दिल्या पाहिजेत.

हैकोर्ताकडे दावयाच्या अपील अर्ज्या, वर सांगितल्याप्रमाणें दिवस मोजून साठ दिवसांचे आंत दिल्या पाहिजेत.

पुरतें कारण दाखविलें असतां या कलमांत सांगितलेल्या मुदती सरन्यावर-ही अपील घेण्याचा अधिकार आहे.

१. सेशन कोर्ताचे ताब्यांतील कोर्ट कोणत्याही कारणानें अपिलाविषयीं सांगितले-ली तीस दिवसांची मुदत संपल्यावर अपील घेऊं शकत नाही. असें ह्या कलमावरून दिसते. (रा. आ. पृ. २७४.)

२. हैकोर्ताकडे पाठविण्याकरितां अपील अर्जी सेशन कोर्ताकडे दाखल झाल्यास जर त्या खटल्याचा इनसाफ असेसराच्या मदतीनें झाला असेल तर अर्जी बरोबर जज्जानें आपले सर्व प्रोसिडिंग पाठवून द्यावे. जर जुरीनें खटल्याचा इनसाफ केला असेल तर अपील अर्ज मात्र पाठवावा. (क. स. को. सर. ता. ६ मे सन १८६२.)

४१६. शिक्षेच्या ज्या हुकुमावर अगर दुसऱ्या हुकुमावर अपील करावया-
अपील अर्जीबरोबर हुकुमाची चें त्या हुकुमाची नकल अपील अर्जीबरोबर दिली
नकल दिली पाहिजे.

पाहिजे.

१. नूरीने फैसल केलेल्या खटल्यांत कायद्याच्या मुद्यावर मात्र अपील चालते
सबब कोण कोणत्या गोष्टींत कायद्याच्या विरुद्ध तजवीज झाली आहे ते मुद्दे सर्व अपील
अर्जांत स्पष्ट लिहिले पाहिजेत. (बु. रि. व्हा. १ पृ. २१.)

२. अपील करते समयी कोणी मनुष्य शिक्षेचे हुकुमावरून अगर दुसरे हुकुमावरून
कैदेत असेल आणि त्या हुकुमावर अपील करण्यासाठी हुकुमाची नकल मागेल तर त्या
शिक्षेच्या हुकुमाची अगर दुसरे हुकुमाची नकल त्यास साधे कागदावर द्यावी. (रा.
आ. प्र. २७५.)

४१७. अपील अर्जी व शिक्षेच्या ज्या हुकुमावर अगर दुसऱ्या हुकुमावर
अपील अर्जी नाकबूल करण्या- तें अपील आहे त्याची नकल घाचून पाहिल्यावर,
वा अखत्यार अपील कोर्तास आहे.

आणि असेलेंत अगर त्याचा वकील अगर त्याचा
मुखत्यार हजीर झाल्यास त्याचें बोलणें ऐकिल्यावर, ठराव बरोबर झाला नाहीं
असा संशय धरण्यास, किंवा ज्या शिक्षेच्या हुकुमावर अगर दुसऱ्या कामावर
अपील आहे त्यांत अधिक रणें करण्यास, पुरतें कारण नाहीं असें अपील
कोर्ताच्या नजरेस आलें असतां अपील अर्जी नाकबूल करण्याचा अधिकार
त्या कोर्तास आहे, अपील अर्जी नाकबूल करण्याच्या अगोदर खालच्या
कोर्तातील खटल्याचे कांहीं कागद आणून घाचून पाहण्याचा अखत्यार त्या
कोर्तास आहे; तरी कोर्तास हें करणें भाग आहे असें नाहीं.

१. क. ४३२ पहा.

४१८. शिक्षेच्या ज्या हुकुमावर अगर दुसऱ्या हुकुमावर अपील कराव-
तुरुंगातील मनुष्याने अपील याचें आहे त्या हुकुमावरून अपील करणारा मनुष्य
केले तर.

तुरुंगांत असला, तर आपली अपील अर्जी आणि
शिक्षेच्या ज्या हुकुमावर अगर दुसऱ्या हुकुमावर अपील करावयाचें त्याची नक-
ल ज्या माजिस्त्रेताच्या अगर दुसऱ्या कामगाराच्या ताब्यांत तो तुरुंग असेल
त्याजवळ देण्याचा अखत्यार त्याला आहे; मग त्या माजिस्त्रेतानें अगर दुसऱ्या
कामगारानें ती अर्जी योग्य अपील कोर्ताकडे पाठविली पाहिजे.

१. ज्या न्यायाधिकाऱ्याच्या शिखेवर अगर हुकुमावर अपील झालें असेल त्याला ज्या
अंमलदाराचे ताब्यांत तुरुंग असेल त्याने कळविलें पाहिजे. (क. हा. सर. नं. ९
सन १८६७.)

२. कैदीस पाहिजे त्या मनुष्याचे नांवाने वकलत नामे देण्यास कोणतेही प्रकारे हरकत नसावी. (मुं. हा. व्हा. १ पृ. १६.)

३. तुरुंगांत असणारे कैदीने सेशन कोर्टाचे ठरावर हायकोर्टास अपील केल्यास ती खबर तुरुंगाचे अधिकाऱ्याने सेशन जज्जास ताबडतोब कळवावी, व त्यावरून सेशन जज्जाने आपले ठरावाचे कारणांची नकल त्याच दिवशी हायकोर्टास पाठवावी. (मुं. हा. सर. नं. ९८५ ता. १४ ऑगस्ट १८६८) अपील कबूल होऊन हायकोर्टाने कड्याचे कागद मागविल्यास त्यावेळी ठरावाचे कारणांची नकल पाठविण्याचे कण नाही.

४१९. खालच्या कोर्तातील कागद घाचून पाहिल्यावर, आणि घादी खालच्या कोर्तातील खटल्याचे (अपिलेट) अगर त्याचा घकील अगर त्याचा मुख-कागद भाषाविण्याचा अखत्यार अपील कोर्तास आहे. त्यास हजीर झाल्यास त्याचे बोलणे ऐकल्यावर, अपराधाविषयी त्या कोर्टाने केलेला ठराव, अगर सांगितलेली शिक्षा, अगर दिलेला हुकूम, ह्यांत फेरफार करण्याचा, अगर रद्द करण्याचा, अखत्यार अपील कोर्तास आहे, परंतु जी शिक्षा सांगितली असेल ती वाढविण्याचा अखत्यार नाही.

१. फिर्यादीचे साक्ष किंवा साक्ष आरोपिताचे समक्ष झाली नसेल तर झालेली शिक्षा रद्द केली पाहिजे. (क. हा. व्हा. २ पृ. ५१)

२. सेशन कोर्टाकडे अधिक पुरावा घेण्याकरिता पाठविलेले प्रोसिडिंग टपाल हापि सांतून हारवले तथापि अपील करणार कैदीने शिक्षेचा ठराव रद्द करण्यास निश्चयात्मक कारणे दाखविली नाहीत सबब अपील अर्ज रद्द केला. (मुं. हा. ता. ३ ऑगस्ट सन १८६५)

३. कलकत्ता हायकोर्टाने असा ठराव केल्या आहे की, तपासणी करणारे कोर्ट ह्या नात्याने हायकोर्टाला कोणत्याही खटल्यांत कमग्यास्त करण्यास ह्या कलमावरून हरकत नाही. (क. हा. को. ता. ३ मार्च सन १८६६)

४. अपील कोर्ताचा ठराव कोर्ताचे मुख्य अंमलदाराने स्वभाषेत लिहिला पाहिजे. (क. हा. नं. ६४४ सन १८६५)

५. कैदीने केलेले अपील सेशन जज्जाने नाकबूल केले तरी कैदीने दिलेल्या दंडापैकी काही भाग फिर्यादीस नुकसानीबद्दल देवाविणे योग्य आहे असे वाटल्यास जरी माजिस्त्रेताने देण्याचे नाकबूल केले असले तरी देवाविण्याचा अखत्यार सेशन कोर्तास आहे. (क. हा. नं. ७६६ सन १८६४)

६. माजिस्त्रेताने एका कैदीवर दोन गुन्हे शाबीद करून प्रत्येकाबद्दल निरनिराळी शिक्षा दिली. जज्जाने अपिलांत एक चार्ज रद्द करून दुसऱ्याबद्दल शिक्षा ज्यास्त ठरविली. आग्रा सदर कोर्ताने ठरविले की, ही बहिवाट गैर झाली. माजिस्त्रेता याने दिलेले शिक्षेहून ज्यास्त शिक्षा देण्यास सेशन कोर्तास अधिकार नाही. (आग्रा स. को. नं. १५३ व्हा. ५)

७. सेशन कोर्ताने एकावर खुनास मदत केल्याचा गुन्हा पी. को. क. ३०२/१०९ प्रमाणे शाबीद ठरवून त्यास १० वर्षे काळे पाण्याची शिक्षा ठरविली. अपिलांत कलकत्ता हायकोर्ताने ती गैर कायदा आहे असे ठरवून कायद्याप्रमाणे शिक्षा देण्याविषयी जज्ज्यास हुकूम केला. (क. हा. ता. २६ डिसेंबर सन १८६४)

८. अपिलांत कोर्तास असे दिसून आले की, कनिष्ठ कोर्ताने दिलेली शिक्षा बरोबर आहे परंतु चार्ज बरोबर नाही. तर त्या चुकीमुळे जर आरोपिताचे नुकसान होत नसेल तर चाण्यांत फेरफार करून शिक्षा कायम ठेवण्यास हरकत नाही. [प्रि. प्र. १२३]

९. क. ४०९ द्यावरील नं. १३ ची टीप पहा.

४२०. (स. १८६९ चा आ. नंबर ८ बरून रद्द असे.)

४२१. ज्या खटल्यांत अपील अर्जी घेतली आहे तशा कोणत्याही खटल्यांत अपिलाची चौकशी चालू आहे ती पर्यंत शिक्षेचा हुकूम तहकूब ठेवण्याचा आणि प्रतिवादी पासून जाामीन घेऊन त्यास सोडण्याचा अखत्यार अपील कोर्तास आहे. तशा अपराधाबद्दल जाामीन घेण्याचा अखत्यार आहे तशा अपराधाबद्दल अपेलेंट कैदेत असल्यास त्यापासून जाामीन घेऊन त्यास सोडण्याविषयी हुकूम करण्याचा अखत्यार अपील कोर्तास आहे. आणि जीं खटलीं तपासण्यासाठीं हैकोर्तांत येतील त्या खटल्यांत तोच अधिकार चालविण्याचा अखत्यार हैकोर्तास आहे.

१. अपिलाचा निकाल होईपर्यंत कांही दिवस शिक्षा भोगण्याचे तहकूब केले असले तरी ती मुदत अपील नाकबूल झाल्यास शिक्षेचे मुदतीत मजुरा देऊ नये. (प्रो. म. स. को. ता. २३ जानेवारी सन १८६२)

२. कोणा सेशन जज्जाकडे ताब्यांतील कोर्ताने दिलेले शिक्षेवर अपील झाले असून कोर्त बसले असत तर ताबडतोब निकाल करितां आला असता, तसे प्रसंगी कोर्त बंद असेल तो पावेतो शिक्षा तहकूब ठेवण्याचा अधिकार त्या कोर्तास आहे. हा शिक्षा तहकूब ठेवण्याचा अधिकार चालविणे तो खाजिलायक विशेष कारण दाखविल्यावांचून चालवू नये. (म. हा. को. ता. १६ जून सन १८६३) (रा. आ. प्र. २७६)

३. जामिना ऐवजी सोख पैसा किंवा सरकारी प्रामिसरी नोटी घ्याव्या. (प्रि. पृ. २२४)

४. कनिष्ठ कोर्ताने केलेला हुकूम महकूम करण्यास किंवा कैदीस जामिनावर सोडण्याचा हुकूम कोणत्याही एका जज्जने देण्याची बहिवाट कलकत्ता हायकोर्तात चालते. (सदलँड रि. सन १८६४ पृ. १८)

५. ज्या गुन्द्याबद्दल जामीन घेण्याचा अधिकार नाही तशाबद्दल एकास शिक्षा झाली. त्याने सेशन कोर्तास अपील करून अपिलाचा निकाल होईपर्यंत जामीन घेण्याचा अर्ज केला तो सेशन कोर्ताने नाकबूल केला. हायकोर्ताने ठरविले की, ही बहिवाट बरोबर झाली. जिन जामिनाचे गुन्द्याचे कैदीस जामिनावर सोडण्याचा अधिकार नाही. जज्जास जरूर वाटल्यास अपिलाचा निकाल होईपर्यंत कैदीस नुसते कैदेत ठेवून शिक्केचा अंमल महकूम करावा. (बु. रि. व्हा. ३ पृ. ५७)

४२२. ज्या खटल्यांत अपील अर्ज घेतली आहे तशा कोणत्याही खटल्यांत आणखी तपास बेगरे करण्यास अपिलेंताच्या अपराधीपणाकडे अगर निरपराधीपणाविषयी हुकूम करण्याचा अखत्यार अपील कोर्तास आहे. कडे जिचा संबंध आहे अशा एकाद्या मुद्याच्या गोष्टीविषयी आणखी तपास केला पाहिजे अगर आणखी साक्षी पुरावा घेतला पाहिजे असे अपील कोर्तास वाटले तर तो तपास करण्याविषयी व तो साक्षी पुरावा घेण्याविषयी हुकूम करण्याचा अखत्यार त्या कोर्तास आहे.

आणखी तपास केल्याचा जो काय परिणाम झाला त्याचा आणि नव्या घेतलेल्या साक्षी पुराव्याचा रिपोर्ट अपील कोर्तास केला पाहिजे. आणि मग कलम ४१९ यांत सांगितलेले रीतीने अपील कोर्ताने त्या अपिलाचा निकाल केला पाहिजे.

अपील कोर्ताने इतर रीतीचा हुकूम केला नसेल तर आणखी तपास करते वेळी किंवा आणखी पुरावा घेते वेळी अपिलेंटास हजर ठेवणे जरूर नाही.

साक्षीदारांस समन्स करण्याविषयी व त्यांस हजीर होणे भाग पाडण्याविषयी व त्यांस पुराव्यास करून जामीन घेण्याविषयी बाब १२ यांतोळ ठराव या कलमाअन्वये ज्या साक्षीदारांची साक्ष घ्यावयाची त्यांस लागू होतील तितके लागू आहेत असे समजावे.

१. अपील कोर्ताने आणखी चौकशी करण्याविषयी किंवा पुरावा घेण्याविषयी हुकूम केला असता तो जितका लीकर अमलांत आणवेल तितक्या लीकर अमलांत आ-

गिला पाहिजे. नाही तर बिनाकारण न्यायाचे कामास प्रतिबंध होईल. (क. हा. नं. ११ सन १८६५)

२. ज्यास्त चौकशी करण्याबद्दल हुकूम देणें तो हायकोर्टातील एका जज्जास देण्याचा अधिकार आहे. (बु. रि. व्हा. ६ पृ. ८५)

३. खोटी साक्ष दिल्याचे एका खटल्यांत सन १८४० चा आक्ट ५ प्रमाणें अपील करणारास प्रतिज्ञा दिली होती किंवा नाही याविषयी पुरावा घेण्याबद्दल हायकोर्टानें खटला परत पाठविला. (बु. रि. व्हा. ४ पृ. २४)

४. सेशन जज्जानें अपील तपासतांना आपली साक्षीची जरूरी आहे असे वाटल्यास त्या साक्षी आपल्यापुढें घेऊं नयेत. कारण अपिलंतील चौकशी ही सेशन कोर्टापुढें चालणाऱ्या चौकशीप्रमाणें नव्हे. शिवाय जो पुरावा व्हावयाचा तो आरोपिताचे समक्ष झाला पाहिजे. व तो अपील कोर्टापुढें हजर नसता आणि क. ४२२ ह्यांत अशा कामी पुरावा घेणें झाल्यास कशी बहिष्काट करामी हें स्पष्ट सांगितलेंच आहे. (आय. स. को. ता. ५ मे सन १८६३)

४२३. हिंदुस्थानच्या अपराध्यास शिक्षा करण्याविषयी कायदा ह्यांतील

अन्यायानें मालाचा गैरशिस्त कलम ४०३ ह्याच्या अन्वये अन्यायानें मालाचा उपयोग केला हा ठराव, जो अपराध शाबूत झाला होता तो चोरी ह्या कारणावरून रद्द होत नाही. कायद्यांतील कलम ४०४ ह्याच्या अन्वये मयत मनुष्याचे जबळ मरते वेळेस असणाऱ्या मालाचा अन्यायानें गैरशिस्त उपयोग केल्याचा अपराध, किंवा त्याच कायद्यांतील कलम ४०५ ह्याच्या अन्वये अन्यायानें विश्वासघात केल्याचा अपराध, किंवा त्याच कायद्यांतील कलम ४०७ ह्याच्या अन्वये सामान नेणारा अगर धक्याचा मालक अगर धखारदार असून अन्यायानें विश्वासघात केल्याचा अपराध, किंवा त्याच कायद्यांतील कलम ४०८ ह्याच्या अन्वये कारकून अगर नौकर असून अन्यायानें विश्वासघात केल्याचा अपराध, शाबूत झाला, असा ठराव कोणा कोर्टानें केला असता, जो अपराध साक्षी पुराव्याने शाबूत झाला तो त्याच कायद्यांतील कलम ३७८ ह्याच्या अन्वये चोरी केल्याचा अपराध आहे, किंवा त्याच कायद्यांतील कलम ३८० ह्याच्या अन्वये घरांत अगर तंबूत अगर नाबेंत चोरी केल्याचा अपराध आहे, किंवा त्याच कायद्यांतील कलम ३८१ ह्याच्या अन्वये कारकून अगर नौकर असून धन्याच्या ताब्यांतील मालाची चोरी केल्याचा अपराध आहे, ह्या कारणावरून कोणत्याही कोर्टानें त्या ठरावावर अपील झालें असता, अगर त्याची तपासणी कोणा कोर्टानें केली असता, त्या कोर्टानें तो ठराव रद्द करूं नये, अगर त्यांत फेरफार करूं नये.

४२४. हिंदुस्थानच्या अपराध्यास शिक्षा करण्याविषयी कायदा ह्यांतील चोरी केल्याचा अपराध शाबूत सदरू कलम ३७८ ह्याच्या अन्वये चोरी केल्याचा झाला हा ठराव, जो अपराध शाबूत झाला तो अन्यायाने मालाचा गैरशिस्त उपयोग केल्याचा अपराध घरांत अगर तंबूंत अगर नावेत चोरी केल्याचा अपराध, किंवा सदरू कलम ३८१ ह्याच्या अन्वये कारकून अगर नौकर असून धन्याच्या ताब्यांतील मालाची चोरी केल्याचा अपराध शाबूत झाला, असा ठराव कोणा कोर्ताने केला असून जो अपराध साक्षी पुराव्याने शाबूत झाला तो सदरू कलम ४०३ ह्याच्या अन्वये अन्यायाने मालाचा गैरशिस्त उपयोग केल्याचा अपराध आहे, किंवा सदरू कलम ४०४ ह्याच्या अन्वये मयत मनुष्याचे जखल मरते वेळेस असणाऱ्या मालाचा अन्यायाने गैरशिस्त उपयोग केल्याचा अपराध आहे, किंवा त्याच कलमाच्या अन्वये तो मनुष्य मयत झाला तेव्हां त्याने तो अपराधी कारकून अगर नौकर ठेविलेला असून अन्यायाने त्या मालाचा गैरशिस्त उपयोग केल्याचा अपराध आहे, किंवा सदरू कलम ४०५ ह्याच्या अन्वये अन्यायाने विश्वासघात केल्याचा अपराध आहे, किंवा सदरू कलम ४०७ ह्याच्या अन्वये सामाननेणार अगर धड्याचा मालक अगर वखारदार असून अन्यायाने विश्वासघात केल्याचा अपराध आहे, किंवा सदरू कलम ४०८ ह्याच्या अन्वये कारकून अगर नौकर असून अन्यायाने विश्वासघात केल्याचा अपराध आहे, ह्या कारणावरून कोणत्याही कोर्ताकडे त्या ठरावावर अपील झाले असता, अगर त्याची तपासणी कोणा कोर्ताने केली असता, त्या कोर्ताने तो ठराव रद्द करू नये, अगर त्यांत फेरफार करू नये.

४२५. परंतु मागील कलमे ४२३ व ४२४ ह्यांत सांगितलेल्या कोणत्याही मागील कलमे ४२३ व ४२४ खटल्यांत खालच्या कोर्ताने सांगितलेली शिक्षा, ह्याच्या आधारे सांगितलेली शिक्षा कमी करण्याचा अधिकार अपील कोर्ताला आहे. ज्या मनुष्यावर फिर्याद झाली त्यावर जो अपराध साक्षी पुराव्याने शाबूत झाला असे अपील कोर्तास वाटेल त्या अपराधाबद्दल शिक्षेची जी मर्यादा कायदांत सांगितली असेल तिच्या आंत कमी करून आणण्यास, त्या दोन कलमावरून अपील कोर्तास प्रतिबंध आहे असे समजू नये.

१. एका कामांत माजिस्त्रेतेने पंधरा महिन्यांची सक्त मजुरीची शिक्षा दिली होती. त्या ठरावावर सेशन कोर्ताकडे अपील झाले. सेशन कोर्ताने ती शिक्षा रद्द करून ५० रुपये दंड किंवा त्याबद्दल ९ महिने सक्त मजुरीची कैद ह्याप्रमाणे शिक्षा ठरविली. मुंबई हाय कोर्ताने ह्या कामांत असे ठरविले की, दंडाऐवजी कैदेची शिक्षा ६ महिन्यांची

वर देण्यास माजिस्त्रेतास मुलींच अधिकार नव्हता सत्रव सेशन जज्जानें ठरविलेले ९ माहिऱ्यांचे शिल्लेपैकी ३ माहिने कमी करून ६ माहिऱ्यांची शिक्षा आम्ही कायम करितो. (मुं. हा. व्हा. १७. १३९)

४२६. योग्य अधिकाराच्या कोर्ताने केलेल्या कोणत्याही ठरावावर अगर चाजून अगर चौकशीच्या हुकुमावर अपील झालें असता, अगर त्याची तपास- कामांत चूक आहे अगर काही गोष्टी झाली असता, ज्या मनुष्यावर फिर्याद सणें झाली त्या कारणावरून ठराव अगर शिक्षेचा हुकूम यावर रद्द झाली त्यावर साक्षी पुराव्यावरून जो अप- होत नाही.

राध शाबूत झाल्याचा ठराव करणें अपील कोर्ता- च्या मते चाजबी होतें, त्या अपराधाबद्दल जी शिक्षा देण्याचा अखत्यार आहे त्या शिक्षेहून मोठी शिक्षा सांगितली नसल्यास, किंवा चाजणीतील अगर चौकशीच्या कामांतील चुकीमुळे अगर उणेपणामुळे त्या मनुष्याचें नुकसान झालें असें अपील कोर्ताचें मत नसल्यास, चाजणीत अगर चौकशीच्या कामांत चूक अगर उणेपणा आहे ह्या सबबेनें तो ठराव अगर हुकूम रद्द होऊं नये, अगर त्यांत, फेरफार होऊं नये. आणि ज्या मनुष्यावर फिर्याद झाली त्यावर

शिक्षा कमी करण्याचा अगर साक्षी पुराव्यानें जो अपराध शाबूत झाला असें अ- त्यावर अपील कोर्तास आहे.

पील कोर्ताचें मत आहे, त्या अपराधाबद्दल जी शि- क्षा देण्याचा अखत्यार आहे तीहून मोठी शिक्षा सांगितली असल्यास, 'हिंदु- स्थानच्या अपराध्यांस शिक्षा करण्याविषयी कायदा ह्यांत अगर त्या वेळेस चालू अशा कोणत्याही कायद्यांत त्या अपराधाबद्दल शिक्षेची जी मर्यादा सांगितली असेल तिचे आंत तो शिक्षा कमी करून आणण्याचा अखत्यार अपील कोर्तास आहे.

१. एका माणसानें एकाचें बकें चोखून नेऊन तें मारलें, त्याजला चोरी केल्याव- दल व अपक्रिया केल्याबद्दल निरनिराळ्या दोन शिक्षा दिल्या. ह्या कज्यांत मुं. हा. कोर्तानें ह्या कलमाचे आधारें काहींएक तजवीज केली नाही. (ता. २३ नवंबर सन १८६६ बरमा बिन सिदापा ह्याचे कज्यांत.)

२. पूर्वी शिक्षा झाल्याबद्दल किंवा आरोप आल्याबद्दलचा पुरावा चालू कज्यांतील चार्ज शाबीद करण्याच्या कामांत घेणें योग्य नाही. व आरोपिताची वाईट चाल आहे अशा प्रकारचाही पुरावा घेणें योग्य नाही. परंतु अशा प्रकारचा पुरावा कज्यांत घेतला असेल किंवा दुसरा कोणताही पुरावा गैरशिस्त रीतीनें घेतला असेल आणि त्यापामून आरोपिताचें नुकसान झालें नसेल तर शिक्षा रद्द करण्याचें कारण नाही. ह्या कल- मांत चौकशीत उणेपणा किंवा चूक म्हणून जो प्रकार सांगितला आहे त्यांत सदरील

गोष्टीचा समावेश केला पाहिजे. (क. हा. व्हा. ७ प्र. ७ ता. ० ४ जानेवारी सन १८६७)

३. एका सबॉर्डिनेत माजिस्त्रेने कऱ्यांतील पुराव्यावरून विश्वासघाताचा चार्ज ठेवून शिक्षा देणे योग्य असतां ठकबाजीबद्दल त्या कामांत शिक्षा दिली. तो कऱ्या डिस्क्रिक्ट माजिस्त्रेने हायकोर्टाकडे पाठविला. हायकोर्टाने डिस्क्रिक्ट माजिस्त्रेतास असे कळविले की, सबॉर्डिनेत माजिस्त्रेताची चुकी त्याजला कळवावी, परंतु दिलेली शिक्षा विश्वासघाताचे चार्जास जितकी देणे जरूर होते तिच्यापेक्षां ज्यास्त नाही. सबब आम्ही त्यांत फेरफार करित नाही. (मुंबई हा. व्हा. ४ प्र. १६)

४. विश्वासघात केल्याबद्दल पी. को. क. ४०६ प्रमाणे एका कैदीवर माजिस्त्रेने चार्ज ठेवून सेशनांत कमिट केले. सेशन कोर्टाने पी. को. क. ४१८ प्रमाणे ठकबाजी केल्याबद्दल चार्जांत आणखी एक सदर केले आणि विश्वासघाताचा चार्ज शाबीद नाही असा ठराव करून ठकबाजीचा चार्ज शाबीत ठरल्यामुळे कैदीस शिक्षा दिली. पुढे तो खटला हायकोर्टांत गेल्यावरून हायकोर्टाने ठरविले की, ठकबाजीचा गुन्हा मुळीच शाबीद होत नाही. विश्वासघाताचा होतो तथापि ठकबाजीबद्दल शिक्षा दिली ही काही विश्वासघाताचे गुन्ह्याला फार नाही. सबब कोर्टाने शिक्षा फिरविली नाही. (क. हा. ता. २५ नवंबर सन १८६२)

५. एका माजिस्त्रेची चोरी झाली त्या खटल्यांतील आरोपितास त्याच माजिस्त्रेने सेशन कोर्टास कमिट केले. हायकोर्टाने ठराव केला की, माजिस्त्रेने जरी गैर वाढवाट केली तरी आरोपिताचा योग्य इनसाफ सेशन कोर्टांत झाला आहे. सबब त्या गैर वाढवाटीमुळे खटला रद्द करण्यास काही कारण दिसत नाही. (क. हा. ता. १७ जून १८६५ व आग्रा नं. ९३ व्हा. ३.)

६. एकावर मोठे दुखापतीचा चार्ज ठेविला असून मोठी दुखापत करण्यास मदत केली असे शाबीद करून त्यास शिक्षा दिली. त्या चुकीमुळे आरोपिताचे काही नुकसान झाले नाही; सबब आम्हा सदर कोर्टाने त्या कामांत काही फेरफार केला नाही. (आग्रा नं. २७८ व्हा. २.)

४२७. ज्या अपराधाची चौकशी करण्याचा अधिकार आपणास नाही तो त्या कोर्टाला अधिकार नाही अपराध कोणा मनुष्यावर शाबीत झाल्याचा ठराव त्या कोर्टाने अपराध शाबीत झाल्याचा ठराव केला असता अपील कोर्टाने कसे करवि. तो ठराव व शिक्षेचा हुकूम रद्द करण्याचा आणि त्या खटल्याची चौकशी योग्य अधिकाराच्या कोर्टाने करण्याविषयी हुकूम करण्याचा अखत्यार अपील कोर्टास आहे.

१. कलम ४०४ द्याजवरील टीप पहा.

२. रोखा फाडून टाकल्याबद्दलचे गुन्हाचा इनसाफ सवाईनेत माजिस्त्रेत वर्ग १ याने केला होता तो ठराव रद्द करून डिस्क्रिट माजिस्त्रेताने कज्याचा तपास करून निकाल करावा असा मुंबई हायकोर्टाने इनसीमाना ह्याचे कज्यांत ता. २९ जून सन १८६५ रोजी केला आहे.

३. गया येथील जाईट माजिस्त्रेताने एका पोलीस अंमलदारास सन १८६१ चा आक्त ५ कलम २९ (पोलीस आक्त) द्यावळून शिक्षा दिली होती. त्याजवर सेशन कोर्टाकडे अपील झाले. सेशन कोर्टास सर्व कागदपत्र वाचल्यावरून असे वाटले की, कैदीचा गुन्हा पी. को. क. २१८ प्रमाणेही होत आहे. व तो केवळ सेशन कोर्टाचे अधिकारातील आहे सबब माजिस्त्रेतचा ठराव रद्द केला. पुढे आपला हुकूम कायदेशीर आहे किंवा नाही, असा त्याच सेशन कोर्टास संशय आल्यावरून त्याने हायकोर्टास अभिप्रायाकरिता लिहिले. जस्टिस जाकसन् व हावहीस द्वारे ता. ३० जुलई सन १८६७ रोजी (व्हा. ८ पृ. ५५) द्वारे असे ठरविले की, कज्यांतल पुराव्यावरून पी. को. क. २१८ प्रमाणेही जरी आणखी कैदीचा गुन्हा होत असेल तरी माजिस्त्रेताने जो गुन्हा होतो म्हणून शिक्षा दिली आहे तो गुन्हाही पुराव्यावरून होत आहे. सबब माजिस्त्रेतचा ठराव रद्द करण्याविषयी सेशन कोर्टाने जो ठराव केला तो आम्ही रद्द करितो. कारण ज्या गुन्हाबद्दल माजिस्त्रेताने शिक्षा दिली आहे तो गुन्हा माजिस्त्रेताचे अधिकारातील नाही असे नाही. आणि क. ४२७ वरून जेव्हा माजिस्त्रेताने त्याजला अधिकार नाही अशा प्रकारचे गुन्हाबद्दल कैदीस शिक्षा असेल तेव्हा ती शिक्षा मात्र रद्द करण्याचा सेशन कोर्टास अधिकार आहे. ह्या कज्यांत पुरावा कोणत्या प्रकारचा होता हे छापलेले रिपोर्टवरून समजत नाही; पण गुन्हाचे स्वरूप फार हलके असेल. सबब ह्याप्रमाणे ठराव केला असेल असे दिसते. नाही तर सन १८६१ चा आक्त ५ क. २९ वरून जो गुन्हा होतो त्याजला तीन महिन्यांचा पगार दंड किंवा मजुरीनिर्णो किंवा मजुरीवांचून तीन महिने कैद अशी शिक्षा आहे. आणि पी. को. क. २१८ प्रमाणे गुन्हास ८ वर्षे कैदेची शिक्षा आहे. तरी घडलेल्या गोष्टीवरून हे दोन्ही गुन्हे होतात असे वाटत असेल तर भारी गुन्हाबद्दल शिक्षा व्हावी हेच योग्य आहे. पी. को. क. ३९२ प्रमाणे जवरीची चोरी ज्या पुराव्यावरून शाबीद होते त्याच पुराव्यावरून नुसती चोरी हा गुन्हाही शाबीद होतो. पण अशा कज्यांत नुसते चोरीचे गुन्हाबद्दल सब. माजिस्त्रेताने शिक्षा दिल्यास तो ठराव रद्द झाला पाहिजे. पोस्ट आफिसचे कायदाप्रमाणे गुन्हा होत असून माजिस्त्रेताने पिनलकोडाप्रमाणे शिक्षा दिली होती त्या कामांत मुंबई हायकोर्टाने केलेला ठराव पहा.

४. माजिस्त्रेताने आपले अधिकारांतील गुन्हा शाबूद करून शिक्षा दिली. त्यानवर अपील झाले. तेव्हा अपील कोर्तास असे दिसले की, आरोपितावर माजिस्त्रेताचे अधिकार बाहेरील मोठ्या गुन्द्याची शाबूदी होत आहे तरी माजिस्त्रेताने ज्याबद्दल शिक्षा दिली होती तो गुन्हा त्याचे अधिकारांतील असल्यामुळे ही शिक्षा रद्द करण्याचा अधिकार सेशन कोर्तास नाही. माजिस्त्रेताने ज्याबद्दल शिक्षा दिली तो गुन्हा जर त्याचे अधिकाराचे बाहेरील असता तर मात्र सेशन कोर्त रद्द करू शकते. (बु. रि. व्हा. ८ पृ. ३०)

४२८. अपील कोर्ताकडे अपील आले असता त्याविषयी त्या कोर्ताने केले. अपील कोर्ताने केलेले हुकूम ले शिक्षेचे हुकूम अगर दुसरे हुकूम हे शेवटचे सम-शेवटाचे समजावे. जावे; परंतु ह्या आक्तांतील कलम ४०५ ह्यांतील नियमांस हें कलम लागू नाही.

१. असेस्तंत सेशन जज्याचे ठरावावर सेशन कोर्ताकडे एकवार अपील झाले असता पुनः हायकोर्ताकडे चालणार नाही. (मुं. हा. को. ता. २२ फेब्रुवारी सन १८६२) १८६२.)

२. कोणी माजिस्त्रेता अपिलांत आपण केलेला फैसला आपणच तपासणी करून फिरवू शकत नाही. (टा. स्टेट. म. हा. ता. ९ सप्टेंबर सन १८६२.)

३. ह्या कलमांत क. ४०५ लिहिले आहे ते ४०४ असावे असे क. ४०५ व बाब २९ ह्यांतील इतर कलमे वाचल्यावरून वाटते. (क. हा. ता. २८ सप्टेंबर सन १८६५.)

४. कैदीस जी शिक्षा झाली त्यावर अपील नसेल तथापि जर कैदी कोणास वकील पत्र देत असेल तर त्याला तुरुंगाचे अधिकारी याणी हरकत करू नये. [म. हा. व्हा. १ पृ. ४.]

बाब ३१.

साधारण नियम.

४२९. फौजदारी कोर्ताने करावयाचा हरएक शिक्षेचा हुकूम अगर शेवट-शिक्षेचा हुकूम कोणत्या भाषेत चा हुकूम तो करावयाच्या कारणांसुद्धा त्या कोर्ताच्या लिहावा. मुख्य अधिकाऱ्याचे स्वभाषेत लिहिला पाहिजे, आणि त्या अधिकाऱ्याने ती शिक्षा सांगते वेळेस अगर तो हुकूम करिते वेळेस

त्याजवर तारीख घालून सही केली पाहिजे. तो असल हुकूम त्या खटल्याच्या कागदांत ठेविला पाहिजे, आणि, त्या अधिकाऱ्यापुढे चौकशीचे काम नेहमी ज्या भाषेत चालते त्या भाषेहून निराळ्या भाषेत तो असल हुकूम लिहिला असल्यास, त्याचा तर्जुमा त्या शिक्षेच्या हुकुमाच्या अगर दुसऱ्या हुकुमाच्या कागदावर लिहिला पाहिजे.

१. फाईडिंग इंग्रजीत लिहिले असल्यास त्याचा तरजुमा कोर्ताचे भाषेत करून दप्तरांत ठेविला पाहिजे. ह्याकडे प्रत्येक अंमलदाराने लक्ष द्यावे. (मु. हा. व्हा. १ पृ. १७.)

२. खोटा चार्ज आणल्याचा गुन्हा पी. क. २११ प्रमाणे कोणावर शाबिद केला असेल तर अमुक प्रकारचा खोटा चार्ज केला हें फाईडिंगांत स्पष्ट लिहीत जावे. (मु. हा. व्हा. १ पृ. ८७.)

३. क. १९६ प्रमाणे जरी पुरावा इंग्रजीत घेतला असेल तरी अखेर हुकुमाचा तरजुमा प्रोसिडिंगांत दाखल केला पाहिजे. (बु. रि. व्हा. १ फौ. प. नं. ५.)

४. सेशन कोर्ताने आपले ठरावांत शाबिदीला पुरावा कोणता आहे हें स्पष्ट लिहिले पाहिजे. (बु. रि. व्हा. ५ पृ. ६.)

५. ठरावांत खटल्याची हकीकत थोडक्यांत लिहून ज्या मुद्यावरून फाईडिंग लिहिले असेल त्याचा सारांश लिहिला पाहिजे. (बु. रि. व्हा. ३ फौ. प. नं. १३ व बु. रि. व्हा. ७ पृ. २५.)

६. जर अपील कोर्ताने खालच्या कोर्ताचा हुकूम कायम केला असून खालच्या कोर्ताचे प्रोसिडिंग वाचल्यावरून ते प्रोसिडिंग व गुन्द्याची शाबिदी बरोबर आहे अशी अपील कोर्ताची खात्री झाल्यास अपील कोर्ताला आपला ठराव बयादवार लिहिण्याचे कारण नाही. (सदलंड रि. सन १८६४ पृ. ६.)

७. शिक्षा देण्याची किंवा अखेर हुकुमाची कारणे दाखविण्याकरिता पुराव्याचा जेवढा भाग अवश्य असेल तेवढा न्यायाभिधाने आपल्या हाताने लिहावा. (टा. स्टे. म. हा. सन १८६४.)

४३०. मुख्य अधिकाऱ्याची स्वभाषा इंग्रजी नसून त्या भाषेत स्पष्ट व तो हुकूम इंग्रजी भाषेत लिहि- समजावया जोग्या रीतीने शिक्षेचा हुकूम अगर ण्याचा अखत्यार केव्हा.

शेवटचा हुकूम लिहिण्या पुरती इंग्रजी भाषेची माहिती त्यास असून त्या भाषेत तो लिहिण्याची त्याची खुशी असली, तर तो शिक्षेचा हुकूम अगर शेवटचा हुकूम इंग्रजी भाषेत लिहिण्याचा अखत्यार त्यास आहे.

४३१. साक्षीचा अगर कैफियतीचा मजकूर परभाषित सांगण्याकरितां दुभाष्या बोलावणे. कोणा दुभाष्याची गरज फौजदारी कोर्तास पडेल तेव्हां साक्षीदारास शपथ देण्याविषयी त्या वेळेस चालू अशा कोणत्याही कायद्यांत जी रीत सांगितली असेल त्या रीतीने त्या साक्षीचा अगर कैफियतीचा खरा तरजुमा करून सांगण्याविषयी त्या दुभाष्यास शपथ दिली पाहिजे आणि त्या दुभाष्याने त्या साक्षीचा अगर त्या कैफियतीचा खरा तरजुमा करून सांगितला पाहिजे.

१. क. ४३ वरील टीप पहा.

४३२. कोणत्याही फौजदारी कोर्तापुढे ज्या कोणा मनुष्यावर अपराध बघावर फिर्याद झाली त्याला केल्याचा चार्ज ठेवला असेल त्याला त्या चार्जाचा वकीलाच्या मार्फतीने आपल्या चा- जवाब हैकोर्ताच्या कोणत्याही बारिस्टराच्या किंवा अटर्नीच्या किंवा सन १८६५ चे २० वे आक्तांतील नियमाप्रमाणे किंवा व- किलांसंबंधी चालू असणारे इतर कोणतेही कायदाअन्वये योग्य रीतीने लाय- क असणाऱ्या वकीलाच्या मार्फतीने देण्याचा हक्क आहे. परंतु सदरू प्रकारचे कोणतेही मनुष्याने आपला जबाब देण्यांत आपणास मदत करण्याकरितां को- र्ताचे परवानगीने बारिस्टर किंवा अटर्नी किंवा वकील नाही असा कोणताही इतर मनुष्य नेमावा परंतु इतर रीतीने नेमू नये.

१. मुखत्यार लोक जेव्हां कैदीतर्फे काम चालवीत असतील तेव्हां सन १८५५ चा आक्ट २ क. २४ ह्यातील नियम तेथे लागू नाहीत. कदाचित् त्या मुखत्यारांची साक्ष प्रासिक्युटरास घेणे जरूर वाटल्यास बेलाशक ध्यावी, आणि त्या मुखत्यारास त्याचे असलाकडून जो जो काही मजकूर माहित झाला असेल तो सर्व त्याने साक्षीत विचार- व्यास सांगितला पाहिजे. तो न सांगण्याचा त्याचा हक्क नाही. तो हक्क फक्त बारि- स्टर, वकील व अटर्नी ह्यांसच आहे. आणि ह्यांत मुखत्यार ह्यांचा समावेश होत नाही. (क. हा. व्हा. १० फी. ठ. १४)

४३३. सोळा वर्षांच्या आंतल्या वयाच्या कोणा मनुष्याने अपराध केला लहान वयाच्या अपराधास रि- असून त्याला त्या अपराधाबद्दल कोणा माजिस्त्रेने फार्मतरी मध्ये कैद करण्याविषयी. अगर सेशन कोर्ताने कैदेची शिक्षा सांगितली अस- तां, त्यास फौजदारी तुरुंगांत कैद करण्याचा हुकूम न करतां, जी रिफार्मतरी व्हाणजे सुधारणुकांची शाळा, कैदेस योग्य आहे हाणून इलाख्याच्या सरकारने पसंत केली असेल, व जींत योग्य शिक्षेची व एखादे उपयोगी कसब शिकवि- ण्याची साधने असतील आणि, जी तांत कैद केलेल्या मनुष्याच्या शिक्षेवि-

घर्या व त्यांस शिकविण्याविषयी ते नियम सरकार करील ते पाळण्याविषयी राजी अशा मनुष्याच्या ताब्यांत असेल, अशा कोणत्याही रिफार्मटरी मध्ये त्या मनुष्यास कैद करण्याविषयी हुकूम करण्याचा अधिकार त्या माजिस्त्रे-तास अगर सेशन कोर्तास आहे. ह्या कलमाच्या आधाराने कैद केलेल्या सर्व मनुष्यांस सरकारने केलेले ते नियम लागू आहेत.

१. फटक्याविषयी सन १८६४ चा आक्ट ६ क. ८ पहा.

२. सन १८६४ चा आक्ट ६ (फटक्याविषयी) कलम ५ व सदर क. (क. ४३३) वाचले असता सोळा वर्षांचे आतील कैदी असल्यास त्याजला हें कलम लागू आहे. (आय्. सं. को. नं. ३९ ता. ९ जानेवारी सन १८६५)

४३४. सेशन कोर्ताच्या अगर माजिस्त्रेताच्या ताब्यांतील कोणत्याही को-
र्तास कोर्ताच्या कार्याचा ताब्यांतले शिक्के कोणताही हुकूम अगर दुस-
रा एखादा हुकूम कायदेशीर आहे की नाही, आणि त्या कोर्तातले काम बरोबर चालले की नाही
हें पाहावयाकरिता त्या कोर्तातील दफतर आणवून तपासण्याचा अधिकार
सेशन कोर्ताला व माजिस्त्रेताला सर्वकाल आहे. केलेला शिक्केचा हुकूम
अगर दुसरा हुकूम कायद्याला विरुद्ध आहे, असें सेशन कोर्ताचे अगर माजि-
स्त्रेताचे मत असले, तर सदर कोर्ताच्या हुकुमाकरिता सेशन कोर्ताने अगर
माजिस्त्रेताने त्या खटल्याविषयी रिपोर्ट केला पाहिजे. खटल्यांत ज्यांचा
संबंध आहे अशा मनुष्यांनी ह्या आक्तांतील बाब ३० ची हींतील नियमा-
अन्वये रीतीप्रमाणे अपील केले नसल्यास, ताब्यांतील कोणत्याही कोर्ताने
केलेल्या शिक्केचा हुकुमांत अगर दुसऱ्या हुकुमांत फेरफार करण्याचा अधि-
कार सदर कोर्ताशिवाय कोणत्याही कोर्तास नाही.

१. माजिस्त्रेताकडून कच्चा कमिट केलेल्याविषयी जो ठराव झाला असेल तो गैरकाय-
दा असेल तर हायकोर्टाकडे लिहून पाठवून रद्द करविता येईल. (क. हा. व्हा. २ पृ.
५७)

२. क. ११४ ह्याजरील टीप पहा.

३. नवऱ्यापासून बायकोस पोटास देवविण्याविषयीचा जो माजिस्त्रेताने ठराव केला
असेल ते कागद मागविण्याचा या कलमाप्रमाणे सेशन कोर्तास अधिकार नाही. (मुं. हा.
ता. २८ एप्रिल सन १८६५ बसाप्पा बिन भरमाप्पा ह्याचे कच्चात)

४. फुलपावर माजिस्त्रेताचा अधिकार चालविणारा माजिस्त्रेता न्यायाधिकाऱ्याचे संबंधा-
ने डिस्ट्रिक्ट माजिस्त्रेताचा हाताखालचा नाही हें स्पष्ट आहे. तथापि ह्या कलमाप्रमाणे

त्याने फैसल केलेले कज्याचे कागद मागवून त्यांत जर कायद्याची चूक असेल किंवा इतर गैरशिस्त प्रकार असेल तर त्या विरुद्ध आपला अभिप्राय लिहून तो कज्या सेशन जज्याचे मार्फत हायकोर्टाकडे पाठविण्याचा अधिकार डिस्ट्रिक्ट माजिस्ट्रेतास आहे. (क. हा. सर. नं. १ ता. २५ मार्च सन १८६७ व्हा. ७ पृ. १)

५. अपिलांत कज्या अपील कोर्तापुढे असेल तेव्हां त्या कामांत ह्या कलमाप्रमाणे हायकोर्टाकडे अभिप्रायाकरिता किंवा हुकुमाकरिता कज्या पाठविण्याचा त्या अपील कोर्तास अधिकार नाही. (क. हा. व्हा. ९ ट. ५)

६. अपील शालें नसतां सेशन जज्यास ताब्यांतील कोणत्याही फौजदारी कोर्ताने केलेल्या हुकुमांत हात घालण्यास अधिकार नाही. जर तो हुकूम गैर कायदा आहे असे त्यास वाटेल तर सर्व रेकॉर्ड पाहण्यास मागवून हायकोर्टास रिपोर्ट करावा. (प्रो. म. हा. को. ता. ८ मार्च सन १८६२)

७. शालेला पुरावा गुन्ह्याचे शाबितीविषयी बस आहे किंवा नाही ह्याविषयी अपील नसल्यास विचार करता येत नाही. (प्रो. म. हा. को. ता. ३० आगस्ट सन १८६२)

८. शालेला पुरावा पुरा नाही म्हणून अपील नसतां शिक्षा रद्द करता येत नाही, किंवा तीत फेरफार करता येत नाही. तसे करण्यास कायद्यांत चूक शाली असली पाहिजे. (टा. स्ट. म. हा. ता. १९ एप्रिल सन १८६४)

९. शिक्षा कायदेशीर असता ती फार कडक आहे म्हणून ह्या कलमाप्रमाणे हायकोर्टास हात घालता येत नाही. (प्रो. म. हा. ता. ३० आगस्ट स. १८६२)

१०. शिक्षेत फेरफार करावा लागत नसल्यास ताब्यांतील फौजदारी कोर्ताने केलेले कामांत काही अवयवस्था असल्यास ज्या माजिस्ट्रेतास किंवा दुसरे अधिकाऱ्यास त्या सबॉर्डिनेट माजिस्ट्रेतचे ठरावावर अपील ऐकण्याचा अधिकार आहे व त्यास हायकोर्टास लिहिण्याचा अधिकार आहे. (प्रो. म. हा. ता. २० फेब्रुवारी सन १८६३)

११. सर्व खटल्यांत सेशन कोर्ताप्रमाणे माजिस्ट्रेतासही आपले ताब्यांतील अधिकाऱ्यांचीं कामे गैर कायदा असल्यास हायकोर्टास परभारे लिहिण्याचा अधिकार आहे. (प्रो. म. हा. ता. ४ मे सन १८६४)

१२. वर सांगितलेले रीतीप्रमाणे चालण्याचा कायदाप्रमाणे सर्व फुलपावर माजिस्ट्रेतास आपले ऐकण्याचा अधिकार आहे. असा सर्व अधिकाऱ्यास अधिकार आहे. जि-व्हा माजिस्ट्रेत मार्फत हायकोर्टास लिहिणे हे फक्त सेईकरिता आहे. (प्रो. म. हा. ता. २० फेब्रुवारी व ता. ४ मे सन १८६४)

१३. तपासणाऱ्या अंमलदाराने हायकोर्टास लिहिले आहे, एवढ्याच कारणाने दिलेली शिक्षा तहकूब ठेवता येणार नाही. (प्रो. म. हा. को. ता. २७ सप्टेंबर सन १८६२)

१४. सेशन कोर्तास रजिस्ट्रांतील एक्स्ट्राक्ट वाचून ह्या कलमाप्रमाणे जो हुकूम केला असेल तो जिल्हा माजिस्त्रेट मार्फत ज्या माजिस्त्रेटास कळविणें असेल त्यास कळविला पाहिजे. (प्रो. म. स. ता. १ मार्च सन १८६९)

१५. ह्या कलमांत " ताब्यांतील " असे लिहिलें आहे त्यांत जिल्ह्याचे माजिस्त्रेटाचे ताब्यांतील सर्व माजिस्त्रेटांचा समावेश होतो. सबब जिल्ह्याचे माजिस्त्रेटास आपले ताब्यांतील सर्व माजिस्त्रेटांचे दप्तर आणवून त्यांनी शिक्षा किंवा हुकूम कायदेशीर रीतीने दिले आहेत किंवा नाही व प्रोसिडिंग बरोबर आहे किंवा नाही हे पाहण्याचा अधिकार आहे. परंतु फुलपावर माजिस्त्रेट ह्याचे प्रोसिडिंगावर किंवा जिल्ह्याचे माजिस्त्रेटास फुलपावर माजिस्त्रेटाचे प्रोसिडिंगांत ज्या चुका झाल्या आहेत असे वाटत असेल त्या चुकांवर टीका करण्याचा अधिकार नाही. जर शिक्षा किंवा हुकूम गैर कायदा झाला आहे असे त्यास वाटेल तर सेशन कोर्ताचे मार्फत त्याने तो कज्या हायकोर्ताकडे पाठवावा. (क. हा. को. सर. नं. २ सन १८६७) कलम २३ ग पाहा.

१६. बरील कोर्ताने प्रोसिडिंग पाठविण्याचा हुकूम केला असता तो माजिस्त्रेटास मान्य केला पाहिजे. आणि त्याचा हुकूम कायदेशीर आहे किंवा नाही ह्याचा विचार चालला असेल तोंपर्यंत पी. को. क. १८८ वरून तो हुकूम अमान्य केल्याबद्दल कोणा मनुष्यास दोषी ठरवून शिक्षा देण्याचा अधिकार त्यास नाही. (मुं. हा. व्हा. २ पृ. ४०७)

१७. कोणता एकादा हुकूम अगर शिक्षा गैर कायदा झाली आहे असे वरिष्ठ कोर्ताचे नजरेस येईल तर ताबडतोब तो खटला वरिष्ठ कोर्ताने हायकोर्ताकडे पाठविला पाहिजे. अशा खटल्यांत अपिलाची मुदत लागू नाही. (वु. रि. व्हा. ३ पी. प. नं. ६)

१८. जो खटला सेशनानां रीतीप्रमाणे कमिट झाला तो कमिट केल्यापासून गैर सोय आहे एवढ्याच सबबेवरून रद्द करता येत नाही. गैर कायद्याचा प्रकार असेल तर मात्र रद्द करता येईल. (आग्रा. स. को. ता. २६ सप्टेंबर सन १८६३)

४३५. ज्या अपराधांची चौकशी करण्याचा अधिकार सेशन कोर्तास मात्र माजिस्त्रेटानें सोडून दिलेल्या आहे किंवा सेशन कोर्तास अगर जिल्ह्याचे माजिस्त्रेटास चौकशी होण्याकरिता पाठविण्याविषयी हुकूम करण्याचा अधिकार आहे म्हणून या आक्तास जोडलेले कागद खत्यार सेशन कोर्तास केवळ दावे ७ वे आसनांत लिहिले आहे तसे अपराधाचे आहे.

खटल्यांत कोणा आरोपित मनुष्यास माजिस्त्रेटानें सोडून दिलें असल्यास त्याची चौकशी होण्याकरिता त्यास पाठविण्याविषयी हुकूम करण्याचा खत्यार सेशन कोर्तास आहे. तशा अपराधाविषयीं फिर्याद झाली असून तपास केल्यावांचून ती फिर्याद कोणा माजिस्त्रेटानें काढ-

न टाकिली असल्यास तिचा तपास करण्याविषयी हुकूम करण्याचा अखत्यार सेशन कोर्तास आहे.

सदरू प्रकारच्या अपराधाविषयी फिरीद झाली असून ज्या मनुष्यावर फिरीद झाली त्यास तपास केल्यावांचून माजिस्त्रेत सोडून देईल किंवा ती फिरीद काढून टाकील तो माजिस्त्रेत ताब्यांतील माजिस्त्रेत असेल तर जिल्ह्याचे माजिस्त्रेतास सदरू प्रमाणें अधिकार आहे.

ज्या मनुष्यावर अपराध शाबित झाल्याचा ठराव कोणा माजिस्त्रेतानें केला त्या मनुष्यानें, ज्या अपराधाची चौकशी करण्याचा अधिकार त्या माजिस्त्रेतास नाही असा अपराध केला आहे असें सेशन कोर्तास वाटेल तर तो ठराव व शिक्षेचा हुकूम रद्द करण्याचा आणि ज्या मनुष्यावर फिरीद झाली त्याची चौकशी होण्यासाठीं आपणाकडे पाठवून देण्याविषयी हुकूम करण्याचा अखत्यार सेशन कोर्तास आहे.

१. सेशन कोर्तानें माजिस्त्रेताचा अधिकारांतील नाही असा कज्या माजिस्त्रेतानें सोडून दिला असल्यास तो कमिट करण्याविषयी सेशन जजानें हुकूम दिला असेल तर त्यावर हायकोर्तात अपील चालणार नाही. (क. हा. व्हा. १ पृ. २)

२. क. ६६ प्रमाणें फिरीदीची जबाबी घेतल्यावांचून क. ६७ प्रमाणें माजिस्त्रेतानें फिरीद रद्द केली असून तो गुन्हा फक्त सेशन कोर्तानें अधिकारांतील असेल तर फिरीदीची चौकशी करण्याचा हुकूम सेशन कोर्त देऊं शकेल. (क. हा. को. व्हा. पृ. ८ १२।१३)

३. अरोपितावर ह्या कायद्याचे क. २२६ ह्यांत सांगितल्यामप्रमाणें गुन्हा शाबीद होण्यासारखा पुरावा असल्यावांचून सेशन कोर्तानें ह्या कलमाप्रमाणें कमिट करण्याविषयी ह्या कलमाप्रमाणें कधीही हुकूम देऊं नये. ह्या कलमाप्रमाणें कमिट करण्याचे व न करण्याचे जे हुकूम सेशन जजानें दिले असतील त्यांत हायकोर्त हात घालू शकत नाही. (क. हा. व्हा. १० पृ. २५)

४. माजिस्त्रेतानें एका कामांत जो गुन्हा आपल्या अधिकारांतील शाबीद ठरवून कैदीस शिक्षा दिली. पुढें सेशन कोर्तानें ते कागद आणवून पाहतां त्याजवर फक्त सेशन कोर्ताचेच फक्त अधिकारांतील गुन्हा घडला आहे, माजिस्त्रेताचे अधिकारांतील घडला नाही असें सेशन जज्यास वाटल्यावरून खटला कमिट करण्याविषयी हुकूम दिला. त्या कामांत हायकोर्तानें ठरविलें की, असा हुकूम देण्यास जडज्यास अधिकार नाही. (क. हा. को. व्हा. १० पृ. ३५)

५. ज्या खटल्याची चौकशी करण्याचा अधिकार सेशन कोर्तास, जिल्ह्याचे माजिस्त्रेतास व ताब्यांतील पाहिले वर्गाचे माजिस्त्रेतास आहे, तसे खटल्यांत कोणा मनुष्या

माजिस्त्रेताने सोडलें अगर तसे खटल्याची चौकशी न करतां फिर्याद काढून टाकिली तर तो खटला आपणाकडे कमिट करावा अगर त्या अर्जाची पुनः चौकशी करावी असा हुकूम करण्याचा अधिकार सेशन कोर्तास नाही. ज्या खटल्याची चौकशी करण्याचा अधिकार सेशन कोर्तास मात्र आहे तसे खटल्यांत तसा हुकूम करण्यास मात्र अधिकार आहे. (प्रो. म. हा. को. ता. १४ ऑक्टोबर सन १८६२)

६. सेशन कोर्ताचे मात्र अधिकारातील गुन्हा चांगली चौकशी केल्याशिवाय माजिस्त्रेताने सोडला असेल व त्या खटल्यांत गुन्हाचा पुरावा आहे असे सेशन कोर्तास वाटत असेल तर मात्र त्याने तो खटला कमिट करण्याविषयी माजिस्त्रेतास हुकूम द्यावा (बु. रि. व्हा. ३ फौ. प. नं. २२)

७. माजिस्त्रेताने खटला सोडून दिला व सेशन कोर्ताने माजिस्त्रेतास खटला कमिट करण्याविषयी हुकूम देण्याचे नाकबूल केले तर त्या कामांत हायकोर्ट हात घालू शकत नाही. (बु. रि. व्हा. २ प्र. ४४) जस्टिस आफ् दि पीस ह्याने राणी साहेबांची प्रजा म्हणविणाऱ्या युरोपियनास सोडून दिल्यास ह्या खटल्यास हें कलम लागू पडत नाही. (बु. रि. व्हा. ३ प्र. ६४)

८. ह्या कलमांत सांगितलेल्या गुन्हाविषयीची फिर्याद माजिस्त्रेताने चौकशी न करतां काढून टाकिली असेल तर त्या फिर्यादीची चौकशी करण्याचा हुकूम देण्यास सेशन कोर्तास अधिकार आहे. (प्रि. प्र. २३३)

९. एका माजिस्त्रेताने पोलिसांनी चौकशी करून केलेल्या रिपोर्टवरून दरबऱ्याचा खटला क. १८० प्रमाणे सोडून दिला. तो कमिट करण्याचा हुकूम देण्यास सेशन कोर्तास अधिकार नाही असे आग्रा सदर कोर्ताने ठरविले आहे. (आग्रा नं. १८१ व्हा. ५)

१०. क. १८० व ६७ पहा.

११. एका आरोपिताची चौकशी चालू असतां त्या गुन्हांत दुसरे मनुष्याचा संबंध आहे, परंतु त्याजवर फिर्याद झाली नसेल तर त्यास आणून पूर्वीचा तपास करण्याविषयी माजिस्त्रेतास हुकूम देण्याविषयी सेशन कोर्तास अधिकार आहे किंवा नाही ह्या विषयी संशय आहे. ह्या मुद्याचा कलकत्ता हायकोर्टाने (बु. रि. व्हा. ७ प्र. ३८ हरीश्वर नंदी ह्याचे खटल्यांत) विचार केला आहे, परंतु त्या कोर्ताने आपला अभिप्राय स्पष्ट दर्शविला नाही.

१२. डि० मा० किंवा फुलपावर मा० यांचे अधिकारातलेच जे कजे असतील त्याबद्दलही हल्लीं दुरुस्त झालेले या कलमाप्रमाणे सेशन कोर्तास अधिकार दिला आहे.

४३६. ज्या मनुष्यावर फिर्याद झाली त्यास जामीन घेऊन सोडून देण्या-

जामीन देण्याविषयी हुकूम क- विषयी, अगर जामीन कदब्यांत लिहिण्याविषयी रण्याचा अधिकार सेशन कोर्तास आहे. जी रकम माजिस्त्रेतानें सांगितली ती कमी करण्या- विषयी, हुकूम करण्याचा अधिकार सेशन कोर्तास आहे.

१. ज्या खटल्याची अव्वल चौकशी सेशन कोर्तांत चालते त्यास मात्र हें कलम लागू आहे. अपिलांत चालणारे खटल्यास लागू नाहीं. (मि. प्र. २३४)

४३७. कोणा मनुष्यास कोणा फौजदारी कोर्तांनं जामीन देण्याविषयी हु- जामिनाच्या मोबदला ठेव ठेव- कूम केला असता, त्या जामिनाच्या मोबदला जी ण्याचा अखत्यार आहे. रकम कोर्त ठरवील तितक्या रकमेचा नक्त पैसा अगर तितक्या रकमेच्या सरकारी नोती अमानत ठेविण्याविषयी परवानगी देण्याचा अधिकार त्या कोर्तास आहे.

४३८. फौजदारी कोर्तापुढें या आक्ताचे आधारानें कोणत्याही खटल्याची खटले चालविणारे व साक्षीदार चौकशी चालली असतां त्या चौकशीच्या कामांत याचे खर्च. हजीर झालेल्या कोणा फिर्यादीस अगर साक्षीदारास जो याजवी खर्च पडला असेल तो सरकारच्या तर्फेनं द्यावा याविषयी हुकूम करण्याचा अधिकार त्यास आहे, परंतु त्या हुकुमास इलाख्याचें सरकार इंडियाचे गवर्नर जनरल इन् कौन्सिलाची पूर्वी मंजुरी घेऊन जे नियम ठर- वील ते नियम लागू होतील.

१. हें कलम माजिस्त्रेतास लागू आहे. (क. स. को. नं. १०५ सन १८६२)

२. ज्या साक्षीदारास आपलें घर सोडून जावें लागतें त्यास जितके दिवस लागती- ल तितके दिवस दररोज चार आणे पोटगी भत्ता देण्याची वहिवाट मुंबई इलाक्यांत आहे. (मु. का. १३ सन १८२७ क. ३४ र. ९) बंगाल इलाक्यांत साक्षीदार ज्या वेळेस सेशन कोर्तास हजर होतात त्या वेळेस मात्र त्यांना पोटगी भत्ता मिळतो.

४३९. कोणत्याही फौजदारी कोर्तांत झालेल्या चौकशीच्या कामांत गैरशि- कामांनिल गैरशिस्तपणाच्या स्तपणा झाला ह्या सबबीवरून, त्या गैरशिस्तपणा- सर्वेवीवरून चौकशी गैर रह मुलें इनसाफ बरोबर झाला नाहीं असें नसल्यास, अपिलावर अगर एरवीं ती चौकशी रद्द करूं नये, आणि त्या कोर्तांनं केलेला शिक्केचा ठराव फिरवूं नये.

१. क. ४२६ पहा.

२. एका कज्यांत एका माजिस्त्रेतानें काहीं पुरावा घेतला होता आणि बाकीचा पुरावा दुसरे माजिस्त्रेतानें घेऊन सर्व पुराव्याहून गुन्हा शाबीद करून शिक्षा दिली.

त्या कलमांत ह्या कलमाचे आधारे हायकोर्टाने हात घातला नाही. (मुं. हा. ता. ९ मे सन १८६६ शेख इम्राहम ह्याचे कज्यांत)

३. क. २५० प्रमाणे चार्ज तयार करून वाचून दाखविला नाही, पण अमुक गुन्हा गुजवर आहे असे स्पष्ट कळविले होते सबब जरी चार्ज योग्य रीतीने तयार करून वाचून दाखविला नव्हता तरी ह्या चुकीपासून आरोपिताचा काही गैर फायदा झाला नाही. सबब इतक्याच चुकीवरून अपील कोर्टास शिक्षा रद्द करता येत नाही. (क. हा. व्हा. १० फौ. ठ. ४. ७)

४४०. कोणा फौजदारी कोर्टाने केलेला खटला शिक्केचा ठराव अगर हु. शिक्केचा ठराव अगर हुकूम कूम याची नकल तो ठराव अगर हुकूम करण्याची याची नकल अर्ज द्याव्यावर द्यावी. कारणे लिहून न्या खटल्यांत तो ठराव अगर हुकूम केला त्या खटल्यांतील कोणा पक्षकाराने अर्ज केला असता उशीर न लावता दिली पाहिजे.

सदरु प्रकारचे नकलेविषयी जो मनुष्य अर्ज करितो तो त्या ठरावावरून अगर हुकुमावरून कैदेत असून त्या ठरावावर अगर हुकुमावर अपील करण्यास इच्छित नसल्यास किंवा कांहीं विशेष कारणावरून त्यास ती नकल फुकट द्यावी असे कोर्टास योग्य वाटत नसल्यास त्या मनुष्याचे खर्चाने ती नकल करविली पाहिजे.

१. कोणी मनुष्य कैद भोगित असला तर त्याला ठरावाची नकल साधे कागदावर द्यावी असा इंडिया सरकाराने ता. ८ जानेवारी सन १८६३ नं. १८३ चा जाहिरनामा केला आहे.

२. न्यायाचे कामांत जे हुकूम केले असतील त्याच्या नकला जो मागेल त्याला देणे जरूर आहे. अर्ज करणारा तुहंगांत नसल्यास नकला स्टॉप कागदावर द्याव्या. जो हुकूम झाला त्यावर अपील झाले असो अगर नसो, नकल मागितल्यास दिली पाहिजे. (क. हा. नं. ४५४ सन १८६३ व आग्रा स. को. ता. ४ नवंबर सन १८६३)

३. सेशन कोर्टाने केलेल्या ठरावाची नकल माजिस्तेताने मागितल्यास नकल करून नेण्याचा हुकूम जजाने करावा. सेशन कोर्टाने आपल्या ठरावांत काय लिहिले ते पाहून त्याप्रमाणे बहिषाट करण्याकरिता त्या नकलांचा उपयोग करावा. (क. हा. सर. नं. १ सन १८६४)

४. ज्या खटल्यांत जजाने आपले हाताने केलेले टिपणाशिवाय दुसरे कागद नसतात त्या खटल्यांत टिपणाची नकल करण्याचा खर्च घेऊन नकल पक्षकारास द्यावी. (म. हा. नं. १३८ व्हा. १)

९. पक्षकारांचे सोप्याकरिता, कोर्ताने ठरावाची कारणे लिहून ठेविली असतील त्यांच्याही नकला देण्याविषयी कलकत्ता हायकोर्ताने ठराव केला आहे. (बु. रि. व्हा. ९ फौ. प. नं. ८)

४४१. कलकत्ता, मद्रास, व मुंबई हीं शहरे आणि खेत्स सेतलमेन्त म्हणजे कलकत्ता, मद्रास, व मुंबई ह्या प्रिन्स आफ् वेल्स नांवाचे बेट, सिंगापूर, व मलाका शहरांत आणि खेत्स सेतलमेन्त ह्यांत हा आक्त लागू नाही. हीं संस्थाने, ह्यांतील पोलीसाचा मुख्य कमिशनर पोलीस माजिस्त्रेट, व पोलीस ह्यांच्या अधिकारास अगर काम करण्याच्या रीतीस, ह्या आक्तांतील जे नियम लागू आहेत म्हणून मुद्दाम सांगितले आहे ते खेरीज करून त्यांस ह्या आक्तांतील कोणताही नियम लागू आहे अगर त्याने त्यांच्या अधिकारांत अगर रीतींत फेरफार होतो असे समजू नये.

४४२. मुंबई इलाख्यांतील ज्या जमोनदारांस कायद्याने विशेष सत्ता मिळाली आहे त्यांच्या अधिकारास अगर कामास अगर खेडेगांवांतील मुख्य व खेडेगांवांतील पोलीस कामगार, वगैरे ह्यांचा अधिकार व बहिषाळ हीं खेडेगांवांतले मुख्य ह्यांच्या अधिकारास अगर काम करण्याच्या रीतीस, किंवा मद्रास इलाख्यांतील खेडेगांवांतले मुख्य ह्यांच्या अधिकारास अगर काम करण्याच्या रीतीस, किंवा मुंबई इलाख्यांतील खेडेगांवांतले पोलीस कामगार ह्यांच्या अधिकारास अगर कामास अगर काम करण्याच्या रीतीस, किंवा मद्रास इलाख्यांतील लष्कराच्या छावण्या व ठाणीं आणि मुंबई इलाख्यांतील लष्कराच्या छावण्या व ठाणीं येथील लष्करी बाजारांत लहानसहान अपराधांची चौकशी करण्याच्या अपराधांची चौकशी करण्याकरितां मद्रास इलाख्याच्या आणि मुंबई इलाख्याच्या चालू कायद्यांच्या आधाराने योग्य रीतीने अधिकार देऊन नेमलेला जो अमलदार त्याच्या अधिकारास अगर काम करण्याच्या रीतीस ह्या आक्तांतील कोणताही नियम लागू आहे किंवा ह्याने त्या अधिकारांत अगर रीतींत फेरफार होतो असे समजू नये.

१. क. २१ ह्याजवरील टीप नं. १ ची पहा.

२. बाजारेचे सुपरिटेंडेंट ह्यांजविषयी सन १८२७ चा कायदा २२ क. २६ व ४९ हीं पहावी. छावणीचे माजिस्त्रेटाबद्दल सन १८६९ चा आक्त ३ (मुंबई) पहा.

४४३. सदर कोर्तांतल्या आणि त्याच्या ताब्यांतील सर्व फौजदारी को- कामाचा वगैरे बंदोबस्त होण्या- तांतल्या घडिवाटीचा आणि कामांचा बंदोबस्त करण्याकरितां साधारण नियम ठरावून देण्याचा, आणि त्या कोर्तांतील ज्या कामाला नमुना करून देणें जरूर आहे असें

घाटेल (ह्या आक्तांत तो नमुना नसल्यास) त्या कामाला तो नमुना करून देण्याचा, आणि त्या कोर्तांत देण्याची बुक्के व बारनिशा व हिशेब हीं देण्याविषयी, आणि त्या कोर्तांनीं तयार करून पाठवावयाचे क्वांलंदर अगर तक्के हे तयार करून पाठविण्याविषयी, साधारण नियम ठरवून देण्याचा, आणि तथा नियमांत अगर नमुन्यांत घेलोवेलीं फेरफार करण्याचा, अधिकार सदर कोर्तास आहे; परंतु तसे नियम आणि नमुने ह्या आक्तांतील अगर दुसऱ्या कोणत्याही चालू कायद्यांतील नियमास विरुद्ध नसावे. ह्या कलमाच्या आधारानें जे नियम सदर कोर्त करील ते सरकारी ग्याजेतामध्ये प्रसिध्द केले पाहिजेत.

४४४. हा आक्त केल्यानंतर कोणत्याही कोर्तांत जीं किरकोळ फौजदारी ह्या आक्तांत जीं कामे करण्य- खटलीं व कामे चालू होतील त्या ह्या आक्तांतील ची रीत सांगितली आहे तीच काम करण्याची जी रीत सांगितली आहे त्या रीती- माणें किरकोळ फौजदारी खटलीं व कामे चाललीं पाहिजेत. प्रमाणें होईल तितकें करून चालविलीं पाहिजेत.

४४५. हा आक्त बंगाल, मद्रास, व मुंबई ह्या इलाख्यांत इसवी सन १८६२ च्या जान्युवारी महिन्याच्या पहिल्या तार- हा आक्त कर्षासून चालू झाला पाहिजे; परंतु बंगाला, मद्रास, आणि मुंबई ह्या इलाख्यांतलें सामान्य कायदे हिंदुस्थानांतल्या ब्रिटिश सरकारच्या अमलांतलें ज्या मुलखांत चालू नाहींत त्या मुलखांत हिंदुस्थानचा गवर्नर जनरल इन कौन्सिल अगर ज्या इलाख्याच्या सरकाराच्या ताब्यांत तो मुलूख असेल तें सरकार हा आक्त लागू करून त्याची जाहिरात सरकारी ग्याजेतांत प्रसिद्ध करील तोंपर्यंत हा आक्त त्या मुलखांत होणार नाहीं.

४४५. अ. बंगाल किंवा मद्रास किंवा मुंबई या इलाख्यांतलें सामान्य फौजदारी इनसाफाचे काम कायदे ज्या मुलखांत चालू नाहींत त्या मुलकाच्या चालविण्याचे रीतीविषयीचे काय- कोणत्याही विभागास हा आक्त कलम ४४५ या दावाच्या न्याति घाटविण्याविषयी. अन्वये लागू केला असेल अगर लागू करण्यांत येईल तेव्हां फौजदारी प्रकरणांत एखाद्या जिल्ह्याची घडिघाट करण्याच्या कामाविषयी मुख्य अधिकार ज्याला आहे त्या अधिकाऱ्यास (मग त्या अधिकाऱ्याची संज्ञा कोणतीही असो) खाली लिहिलेला अधिकार देण्याचा अखत्यार गवर्नर जनरल इन कौन्सिलास किंवा त्या मुलकाचे सरकारास आहे ह्मणजे ज्या अपराधांस भ्ररणाची शिक्षा कायद्यांत सांगितली नाहीं तसे सर्व अपराधांची चौकशी कायदावरून जीं एकांत कैद देण्याचा अखत्यार आहे ती धरून पराकाष्ठा सात वर्षे पर्यंत दोन्ही प्रकारांपैकी कोणत्याही एका प्रकारचे कैदेची शिक्षा

किंवा दंड अगर कैद व दंड सदरू कायद्यांतील ठरावाअन्वये करण्याचा अधिकार देण्याचा अखत्यार आहे.

४४५. व. ज्या अपराधाची चौकशी करण्याचा अखत्यार या कायद्यास ज्या खटल्याची चौकशी कर- जोडलेले कागदावरून सेशन कोर्तास मात्र आहे त्याचा अखत्यार सेशन कोर्तास आहे त्या खटल्यात काम चालवि- तसे अपराधांची चौकशी सेशन कोर्ताद्वारे सदरू प्याची रीत. प्रकारचे मुख्य अधिकाऱ्याने केली पाहिजे. आणि

त्या अधिकाऱ्याने सदरू प्रकारच्या चौकशी करते वेळी या कायद्याची बाब २५ यांतील नियमाप्रमाणे बहिषाड केली पाहिजे.

४४५. क. कलम ४४५ अ. यांत सांगितलेला अखत्यार ज्या अधिकाऱ्या- अर्पिले. स दिला असेल त्याने चौकशी करून कोणा मनु- प्यावर अपराधाचे शाबितीचा ठराव केला असेल त्या मनुष्यास हे कोर्ता- कडे अपील करण्याचा अखत्यार आहे. आणि अपराधाचे शाबितीचे सदरू प्रकारचे ठरावावर सेशन कोर्ताकडे अपील चालणार नाही.

४४५. ड. मुलकाचे ज्या विभागास हा कायदा मार्गे सांगितल्याप्रमाणे हे कोर्तात एक जज असले लागू केला असेल किंवा लागू करण्यांत येईल त्या तेव्हा.

विभागांतील विचारावयाचे किंवा तपासणीचे किंवा अपिलाचे हे कोर्तात एक जज असले तेव्हा त्या जज्जास खाली लिहिलेले अधिकार आहेत ह्मणजे कलमें ३९८ व ४०१ या अन्वये सदर कोर्ताचे दोघां जज्जांस अगर त्याहून अधिक जज्जांस जे अधिकार आहेत ते सर्व अधिकार आहेत असे समजावे.

१. सन १८६२ चा आक्ट १५ क. २ पहा.

जोडलेले कागद.

नमुने.

अ.

समन्साचा नमुना (कलम ६९.)

अ. व. अमुक ठिकाणचा राहणारा ह्यास.

(ज्या अपराधाची फिर्याद झाली असेल तो अपराध थोडक्यांत लिहावा)
ह्या फिर्यादीचा जबाब देण्याकरितां तुम्हीं हजीर व्हावे हे आवश्यक आहे; ह्यास्तव ह्या समन्सावरून अमुक वर्षाचे अमुक महिन्याचे अमुक तारखेस अमुक ठिकाणच्या (माजिस्त्रेता) पुढें तुम्ही स्वतः अगर कायदेशीर मुखत्या- राच्या मार्फतीने, जसें असेल तसें हजीर व्हावे. ह्यांत लिहिल्याप्रमाणे क- रण्यांत चुकूं नये.

तारीख

महिना

सन

[सही व शिक्का.]

व.

घारंताचा नमुना. (कलम ७६.)

[ज्या मनुष्यास अगर मनुष्यांस घारंत वतावावयाचें असेल त्याचें नांव व हुद्दा अगर त्यांचों नांवें व हुद्दे ह्यास अगर ह्यांस.

अमुक मनुष्य अमुक ठिकाणी राहणारा ह्याजवर [अपराध लिहावा] ह्या अपराधाची फिर्याद झाली आहे ह्यास्तव तुम्हास हा हुकूम केला आहे, तर तुम्हीं सदरीं लिहिलेला अमुक मनुष्य ह्यास धरून आमचे पुढें आणावा. ह्यांत लिहिल्याप्रमाणें करण्यास चुकूं नये.

[सही व शिक्का.]

ह्या घारंताच्या पाठीवर पुढें लिहिल्याप्रमाणें शेरा लिहिल्याचा अखत्यार आहे.

जर सदरीं लिहिलेला अमुक मनुष्य हा अमुक महिन्याच्या अमुक तार-वेस आमचे पुढें हजीर होण्याविषयी जातमुलचका अमुकरकमेचा लिहून देऊन अमुक रकमेचा एक जामीन देईल (अगर प्रत्येक जामीन अमुक रकमेचा असे दोन जामीन देईल) तर त्यास सोडण्याचा अखत्यार आहे.

तारीख

सही.

क.

कैदेत ठेवण्याच्या घारंताचा नमुना. (कलम २२२.)

अमुक मनुष्य अमुक ठिकाणी जेलर ह्यास.

अमुक मनुष्य अमुक ठिकाणाचा राहणारा ह्याजवर (ज्या अपराधाविषयी कैदीवर चार्ज केला असेल तो अपराध, व कैदेत ठेवणाऱ्या कामगाराला आधार कोणता हें लिहावें) ह्याचा चार्ज आहे. सबब ह्या घारंतावरून सदरीं लिहिलेला अमुक मनुष्य ह्यास तुम्ही आपल्या ताब्यांत सदरू ठिकाणाचा तुरुंगांत घ्यावें आणि तो तेथून कायद्याप्रमाणें सुटें पर्यंत त्यास बंदोबस्तानें ठेवावें.

तारीख

माहिना

सन

६

लोकांचा स्वस्थपणा राखण्याविषयीं मुचलक्याचा नमुना.

(कलम २८४.)

मी अमुक, अमुक ठिकाणचा राहणारा, मला अमुक मुदतीपर्यंत लोकांचा स्वस्थपणा राखण्याविषयीं मुचलका लिहून देण्याविषयीं हुकूम घाल्यावरून लिहून देतो कीं मी सदरू अमुक मुदतीपर्यंत लोकांचा स्वस्थपणा मोडणार नाही, अगर ज्या कृत्यानें लोकांचा स्वस्थपणा मोडण्यासारखा असेल तसें कोणतेंही कृत्य करणार नाही. आणि ह्यांत लिहिल्याप्रमाणें जर घर्तलों नाहीं तर मी राणी साहेबांस अमुक रुपये दंड देईन.

तारीख

मुख्य असामीच्या मुचलक्यास जोडावयाच्या जामीनकदव्याचा नमुना.

मी लिहून देतो कीं सदरीं लिहिलेला अमुक मनुष्य ह्यास मी असा जामीन घालों आहे कीं तो सदरू मुदतीपर्यंत लोकांचा स्वस्थपणा मोडणार नाही, अगर ज्या कृत्यानें लोकांचा स्वस्थपणा मोडण्यासारखा आहे तसें कोणतेंही कृत्य करणार नाही; आणि त्याप्रमाणें तो घर्तला नाही, तर मी राणी साहेबांस अमुक रुपये दंड देईन.

तारीख

७.

खटलें चालविण्याविषयीं अगर साक्ष देण्याविषयीं.

मुचलक्याचा नमुना. (कलमें १५८ व २३२.)

मी अमुक, अमुक ठिकाणचा राहणारा, लिहून देतो कीं मी अमुक ठिकाणीं आमक्याच्या कोर्तांत पुढील अमुक महिन्याच्या अमुक तारखेस अमुक वाजतां हजीर होईन, आणि खटलें चालवीन, (किंवा खटलें चालवीन व साक्ष देईन, किंवा साक्ष देईन, जसें असेल तसें.) ह्यांत लिहिल्याप्रमाणें मजकडून न घाल्यास मी राणी साहेबांस अमुक रुपये दंड देईन.

फ.

चांगल्या वर्तणुकीविषयी मुचलक्याचा नमुना. (कलम ३००.)

मी अमुक, अमुक ठिकाणचा राहणारा, मला अमुक मुदतीपर्यंत राणीसाहेबांशी व त्यांच्या सर्व प्रजांशी चांगल्या प्रकारे वर्तण्याविषयी मुचलका लिहून देण्याचा हुकूम झाल्यावरून लिहून देतो की मी सदरी लिहिलेल्या मुदतीपर्यंत राणीसाहेबांशी व त्यांच्या सर्व प्रजांशी चांगल्या प्रकारे वर्तेन. जर सदरी लिहिलेल्या प्रमाणे मी वर्तलो नाही, तर मी राणीसाहेबांस अमुक रुपये दंड देईन.

तारीख

मुख्य असामीच्या मुचलक्यास जोडावयाच्या जामीनकदव्याचा नमुना.

मी लिहून देतो की सदरी लिहिलेला अमुक मनुष्य ह्यास मी असा जामीन झालो आहे की तो सदर मुदतीपर्यंत राणीसाहेबांशी व त्यांच्या सर्व प्रजांशी चांगल्या प्रकारे वर्तेल; आणि जर त्याप्रमाणे तो न वर्तेल तर मी राणीसाहेबांस अमुक रुपये दंड देईन.

(१९९४ मध्ये मंडळ) जामिनदार

जोडलेला कागद.

समजुतीच्या टिपा.—पहिली.—ह्या कागदांतील २ व्या व ६ व्या कोष्टकांत “अपराध” व हिंदुस्थानच्या अपराध्यांस शिक्षा करण्याविषयी कायदा ह्याच्या अन्वये “शिक्षा” ह्या सदराखाली जो मजकूर लिहिला आहे तो त्याच्या संबंधाची हिंदुस्थानच्या अपराध्यांस शिक्षा करण्याविषयी कायदा ह्यांतील कलमें ह्यांत सांगितलेल्या अपराधांची व शिक्षांची लक्षणें म्हणून लिहिला नाही. अगर त्या कलमांचा सारांश म्हणून लिहिला नाही, तर पाहिल्या कोष्टकांत ज्या कलमांचे अंक लिहिले आहेत त्या कलमांत विषय काय आहे हे दर्शविण्याकरितां लिहिला आहे.

दुसरी.—कोष्टक ५ ह्यांत “जामीन घेण्याचा अखत्यार आहे की नाही” हे वाक्य लिहिले आहे ते ह्या कायद्याच्या २१२ व्या व २१३ व्या कलमांतले मजकुराच्या अनुरोधाने समजले पाहिजे.

तिसरी.—ज्या अपराधांची चौकशी अमुक कोर्तांनी करावी म्हणून ७ व्या कोष्टकांत सांगितले आहे त्या अपराधांची चौकशी त्या कोर्ताच्या वरिष्ठ कोर्तालाही करण्याचा अखत्यार आहे, उदाहरण,—७ व्या कोष्टकांत ज्या अपराधाची चौकशी करण्याचा अधिकार माजिस्त्रास आहे म्हणून सांगितले आहे त्या अपराधाची चौकशी करण्याचा अधिकार सेशन कोर्तालाही आहे.

चवथी.—७ व्या कोष्टकांत लिहिलेल्या “जिल्ह्याच्या माजिस्त्रेत” ह्या शब्दांत माजिस्त्रेताचा अधिकार चालविणाऱ्या हरएक कामगाराचा समावेश होतो.

पांचवी.—७ व्या कोष्टकांत लिहिलेल्या “कोणताही माजिस्त्रेत” ह्या शब्दांत पाहिल्या वर्गांतला अगर दुसऱ्या वर्गांतला हरएक ताब्यांतील माजिस्त्रेत ह्याचा समावेश होतो.

सहावी.—हिंदुस्थानांतील ब्रिटिश सरकारच्या अमलांतील ज्या मुलखांत बंगाला, मद्रास व मुंबई ह्यांतील साधारण कायदे चालू नसतील त्या मुलखांत ह्या आक्तांत दिलेले अधिकार त्या त्या मुलखाचे सरकार जे कामगार नेमील त्यांनी चालवावे.

सातवी.—“दुसरे कायदे तोडून केलेले अपराध” अशा सदराचा जो या जोडलेले कागदाचा शेवटला भाग आहे त्या भागावरून खालील लिहिलेले गोष्टीत फेरफार होतो किंवा त्यांस व्यत्यय येतो असे समजू नये म्हणजे दुसरे कायद्याअन्वये ज्या अपराधाबद्दल शिक्षा देतां येत असेल त्या अपराधाचे काम चालविण्याचे रीतीविषयी त्या कायद्यांत विशेष ठराव केला असल्यास त्या ठरावांत फेरफार होतो किंवा त्यास व्यत्यय येतो असे समजू नये.

बाब ५ वी.-साह्य करण्याविषयी.

१ क्रम.	२ अपराध.	३ पोलिसास वारंतावांचून धरण्याचा अखत्यार आहे की नाही.	४ प्रायः प्रथम कोणतें करणें. वारंते किंवा समन्स.	५ जामीन देण्याचा अखत्यार आहे की नाही.	६ हिंदुस्थानच्या अपराधास शिक्षा करण्याविषयी कायदा द्याव्या अन्वये शिक्षा.	७ कोणत्या कोर्तास चौकशी करणाचा अधिकार आहे.
१०९	कोणी साह्य केल्यावरून एखादा अपराध घडला आणि तें साह्य करण्याबद्दल मुद्दाम शिक्षा सांगितली नाही, तसें साह्य.	अपराधास साह्य झालें त्या अपराधाबद्दल वारंतावांचून धरण्याचा अखत्यार असला, तर वारंतावांचून धरण्याचा अखत्यार आहे, एरव्ही नाही.	अपराधास साह्य झालें त्याबद्दल वारंता अगर समन्स करण्याचा अखत्यार असेल त्या प्रमाणें.	अपराधास साह्य झालें त्याबद्दल देण्याचा अखत्यार असेल अगर नसेल त्या प्रमाणें.	अपराधास साह्य झालें त्याबद्दल जी शिक्षा असेल ती.	अपराधास साह्य झालें त्याबद्दल चौकशी करण्याचा अधिकार ज्या कोर्ताला असेल त्या कोर्तास.
११०	अपराधास साह्य मिळालें त्यानें त्या साह्य करणाऱ्याच्या इरादाहून निराकृत्याच इरादानें तें कृत्य केल्यास साह्य.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.
१११	एका कृत्यास साह्य केलें असतां त्याहून निराकृत्य घडले, व तें	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	अपराधास साह्य करण्याचा इरादा होता त्या अपराधास	वर प्रमाणें.

ह्या कलमांतल्या अपवादास अनुल- धून असलें तर.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	राधाबदल जी शिक्षा असे- ल ती.	वर प्रमाणें.
११३ ज्या कृत्यास साक्ष केलें त्या कृत्यापा- सून साक्ष करणाऱ्याच्या मनांतल्या परिणामाहून निराळा परिणाम घ- डला आहे तेव्हां.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	जो अपराध केला त्याजबद- ल जी शिक्षा असेल ती.	वर प्रमाणें.
११४ अपराध घडते वेळेस साक्ष करणारा जवळ असला तर.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	वरप्रमाणें.	वर प्रमाणें.
११५ ज्या अपराधास मरणाची शिक्षा अगर जन्मपर्यंत काळेपाण्यावर पाठवि- ण्याची शिक्षा कायद्यांत सांगितली आहे अशा अपराधास साक्ष केलें असून त्या साक्षामुळें तो अपराध घडला नसला तर.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	देहों प्रकारपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद सात वर्षपर्यंत व दंड.	वर प्रमाणें.
ज्यापासून नुकसान झालें तें कृत्य सा- क्ष केल्यामुळें घडलें तर.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	देहों प्रकारपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद चौदा वर्षपर्यंत व दंड.	वर प्रमाणें.
११६ ज्या अपराधास कैदेची शिक्षा कायदां- त सांगितली आहे अशा अपराधा- स साक्ष केलें असून त्या साक्षामु-	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	ज्या अपराधास सा-त्या अपराधास कायद्यांत ज्या ह्या झालें त्याबद्दल घेण्याचा अवतार	वर प्रमाणें.

वाच ५ बी.-साह्य करण्याविषयी (पुढें चालू)

१ कलम.	२ अपराध.	३ पोलिसास वारंताचीचून धरण्याचा भ्रष्टत्यार आहे कीं नाहीं.	४ प्रथम कोणतें प्रायः वारंत किंवा समन्स.	५ जामीन घेण्याचा अखत्यार आहे कीं नाहीं.	६ हिंदुस्थानच्या अपराण्यास शिक्षा करण्याविषयी कायदा ह्याच्या अन्वये शिक्षा.	७ कोणत्या कोर्तास चौकशी करण्याचा अधिकार आहे.
	जे तो अपराध घडला नाही तसे साह्य.			असेल अगर नसेल त्याप्रमाणें.	अधिक मुदतीच्या चतुर्यांशापर्यंत कैद, अगर दंड, अगर कैद व दंड.	
	त्या अपराधाचा प्रतिबंद करावा हें ज्याचे काम आहे असा सरकारी नौकर साह्य करणारा असला, किंवा ज्यास साह्य झालें तो असा सरकारी नौकर असला तर.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	त्या अपराधास कायदांत ज्या प्रकारची कैद सांगितली असेल त्या कैदेचे सर्वांहून अधिक मुदतीच्या अर्धपर्यंत कैद, अगर दंड, अगर कैद व दंड.	वर प्रमाणें.
११७	साधारण सर्व लोकांनी किंवा दहाडून अधिक मनुष्यांच्या मंडळीने अपराध करावयाविषयी साह्य.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	देहों प्रकारांपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद तीन वर्षपर्यंत अगर दंड अगर कैद व दंड.	वर प्रमाणें.
११८	ज्या अपराधास मरणाची शिक्षा अगर काळोपाण्यावर पाठविण्याची शिक्षा	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	अखत्यार नाहीं.	देहों प्रकारांपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद सात	वर प्रमाणें.

कायदांत सांगितली आहे तसा अपराध करण्याचा वेत छपविणे, तो अपराध घडला तर, ... तो अपराध घडला नसला तर, ...	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर्षपर्यंत व दंड.
११९ कोणो सरकारी नौकर ज्या अपराधास प्रतिबंध करण्याचें त्याचें काम आहे तो अपराध करण्याचा वेत छपवील, तो अपराध घडला तर.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	ज्या अपराधास सा- ज्या अशांत त्या अप- ह्या झालें त्या अप- राधाबद्दल घेण्या- चा अखत्यार अ- सेल अगर नसेल त्याप्रमाणे.	देहो प्रकारपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद तीन वर्षपर्यंत व दंड.
ज्या अपराधास मरणाची अगर काळे ज्या अपराधास सा- पाण्यावर पाठविण्याची शिक्षा का- यदांत सांगितली असली तर.	ज्या अपराधास सा- ज्या अशांत त्या अप- ह्या झालें त्या अप- राधाबद्दल वारंता- वांचून धरण्याचा अखत्यार असला, तर वारंतावांचून धरण्याचा अख- त्यार आहे एरव्ही नाहीं.	ज्या अपराधास सा- ज्या अशांत त्या अप- राधाबद्दल वारंता- वांचून धरण्याचा अखत्यार असला, तर वारंतावांचून धरण्याचा अख- त्यार आहे एरव्ही नाहीं.	ज्या अपराधास सा- ज्या अशांत त्या अप- राधाबद्दल घेण्या- चा अखत्यार अ- सेल अगर नसेल त्याप्रमाणे.	देहो प्रकारपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद दहा वर्षे पर्यंत.
				ज्या अपराधास सा- ज्या अशांत त्या अप- राधाबद्दल घेण्या- चा अखत्यार अ- सेल अगर नसेल त्याप्रमाणे.

त्या कोतीस.

वाच ५ वी.-साध्य करण्याविषयी. (पुढें चालू)

१ कलम.	२ अपराध.	३ पोलिसास वारंवार चुन प्रायः प्रथम कोणते क- भरण्याचा अखत्यार आहे की नाही.	४ वारंवार समयस.	५ जाहीन घेण्याचा अख- त्यार आहे की नाही.	६ हिंदुस्थानच्या अपराधास शिक्षा करण्याविषयी कायदा ह्याच्या अन्वये शिक्षा.	७ कोणत्या कोर्तास चौ- कडो करण्याचा अधिकार आहे.
	तो अपराध घडला नसला तर. . .	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	या अपराधास सा- द्या झाले त्या अप- राधाबद्दल घेण्या- चा अखत्यार असे- ल अगर नसेल त्याप्रमाणें. वर प्रमाणें.	या अपराधास ज्या प्रकारची कैद कायदांत सांगितली असेल त्या कैदेचे सर्वांहून अधिक मुदतीचे चतुर्यांशा- पर्यंत कैद, किंवा दंड, किंवा कैद व दंड. वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.
१२०	ज्या अपराधास कैदेची शिक्षा कायदांत सांगितली आहे तो अपराध करण्याचा वेत छपविणें, तो अपराध घडला तर. तो अपराध घडला नसला तर. . .	वर प्रमाणें. वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें. वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें. वर प्रमाणें.	या अपराधास ज्या प्रकारची कैद कायदांत सांगितली असेल त्या कैदेचे सर्वांहून अधिक मुदतीचे एक अ- ष्टमांशापर्यंत कैद किंवा दंड किंवा कैद व दंड.	वर प्रमाणें. वर प्रमाणें.

बाब ६ बी.-सरकारच्या विरुद्ध अपराध.

१२१ राणी साहेबांशीं युद्ध चालविणें, किंवा वारंतावांचून धरून येतसें युद्ध चालविण्याचा प्रयत्न करणें, किंवा तशा युद्धास साहाय्य करणें.	वारंत.	अखत्यार नाही.	मरणाची शिला अगर जन्मपर्यंत काळोपाण्याबद्द पाठविण्याची शिला व सर्व माल सरकारांत घेणें.	सेशन कोर्ट.
१२२ राणी साहेबांशीं युद्ध चालविण्याच्या इराद्यानें दाखले वगैरे जमाविणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	जन्मपर्यंत काळोपाण्यावर पाठविण्याची शिला, किंवा दोहों प्रकारांपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद दहा वर्षे पर्यंत, आणि सर्व माल सरकारांत घेणें.	वर प्रमाणें.
१२३ युद्ध चालविण्याचा लाग साधावा ह्या इराद्यानें तो बेत छपविणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	दोहों प्रकारांपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद दहा वर्षे पर्यंत व दंड.	वर प्रमाणें.
१२४ कायद्यानें दिलेला कोणताही अधिकार चालविण्याविषयीं अगर न चालविण्याविषयीं वळविण्याच्या अगर जकरी करण्याच्या इराद्यानें गवर्नर जनरल व गवर्नर वगैरे ह्यांच्या आंगवर जाणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	दोहों प्रकारांपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद सात वर्षे पर्यंत व दंड.	वर प्रमाणें.

बाब ६ बी.-सरकारच्या विरुद्ध अपराध. (पुढे चालू)

१ कलम.	२ अपराध.	३ पोलिस्सस वारतावाचून धरण्याचा अखत्यार आहे की नाही.	४ प्रथम कोणतें क- रावें. वारत किंवा समन्स.	५ जामीन देण्याचा अख- त्यार आहे की नाही.	६ विदुश्यानच्या अपराधास शिक्षा करणविषये कायदा ह्याच्या अन्वये शिक्षा.	७ कोणत्या कोतोस चौक- शी करणाचा अधिकार आहे.
१२५	राणी सहेबाचा व आशिया खंडातील कोणी सरकारचा सख्य संबंध अगर सद्धा असून त्या सरकारा- शी युद्ध चालविणें अगर तशा युद्धास साद्य करणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें	वर प्रमाणें.	जन्मपर्यंत काळेपण्यावर पा- ठविण्याची शिक्षा व दंड, किंवा दोहों प्रकारपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद सात वर्षपर्यंत व दंड, किंवा दंड.	वर प्रमाणें.
१२६	राणी सहेबाचा व कोणत्याही संस्था- नाचा सख्य संबंध अगर सद्धा असून त्या संस्थानाच्या मुलखांत लूट करणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	दोहों प्रकारपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद सात वर्ष पर्यंत व दंड, आणि कोही माल सरकारांत घेणें.	वर प्रमाणें.
१२७	कलमे १२५ व १२६ ह्यांत सांगि- तलेलें युद्ध करून अगर लूट करून मिळविलेला माल घेणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.
१२८	राज्य प्रकरणांतला किंवा युद्धांतला कै- दी कोणा सरकारी नौकराच्या	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	जन्मपर्यंत काळेपण्यावर पा- ठविण्याची शिक्षा, किंवा	वर प्रमाणें.

१२९	दिमतीस असून त्यास आपखुशीने जाऊ देणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	अखत्यार आहे.	दोहों प्रकारपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद दहा वर्षेपर्यंत, व दंड. नुसती कैद तीन वर्षेपर्यंत, सेशन कोर्तास अगर जिल्ह्याचे मा-जिखेतास.
१३०	तशा कैदीला सुटून जाण्यास मदत करणे अगर त्यास सोडविणे; अगर त्यास आश्रय देणे, अगर त्यास फिरून धरण्याच्या कामाला प्रतिबंध करणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	अखत्यार नाही.	जन्मपर्यंत काळेपाण्यावर पा-सेशन कोर्तास. ठविण्याची शिक्षा, किंवा दोहों प्रकारपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद दहा वर्षेपर्यंत, व दंड.

धारा ७ बी.-फौज व आरमार ह्यासंबंधी अपराध.

१३१	दंगा करण्यास साह्य करणे, किंवा अंमलदारास अगर शिपायास अगर खलाशास राजसेवा घर्मापासून अगर नौकरीपासून कित-विण्याचा प्रयत्न करणे.	वार्त.	वार्तावाचून धरण्याचा अखत्यार आहे.	अखत्यार नाही.	जन्मपर्यंत काळेपाण्यावर पा-सेशन कोर्तास. ठविण्याची शिक्षा किंवा दोहों प्रकारपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद दहा वर्षे पर्यंत, व दंड.
-----	--	--------	-----------------------------------	---------------	--

बाब ७ वी.-फौज व आरमार ह्यासंबंधी अपराध. (पुढे चालू)

१ क्र.सं.	२ अपराध.	३ पोलिमास वारंतावाचून घरण्याचा अखत्यार आहे की नाही.	४ प्रथम कोणते कायदे वारंतावाचून घरण्याचा अखत्यार आहे की नाही.	५ वाचीन घेण्याचा अखत्यार आहे की नाही.	६ विदुशानच्या अपराधास शिक्षा करण्याविषयी कायदा ह्याच्या अन्वये शिक्षा.	७ कोणत्या कोर्तास चौकशी करण्याचा अधिकार आहे.
१३२	दंगा करण्यास साद्य करणे, त्या सामानांचाचून धरण्याचा अखत्यार आहे.	वारंतावाचून घरण्याचा अखत्यार आहे.	वारंतावाचून घरण्याचा अखत्यार आहे.	वारंतावाचून घरण्याचा अखत्यार आहे.	मरणची शिक्षा, किंवा जन्म पुर्यात काळेपण्यावर पाठविण्याची शिक्षा, किंवा दोहो प्रकारपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद दहा वर्षे पुर्यात व दंड.	सेशन कोर्तास.
१३३	वरिष्ठ अंमलदार आपले अमलाचे काम करीत असता त्याच्या आंगावर जाण्याविषयी अमलदारास अगर शिपायास अगर खलाशास साद्य करणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	दोहो प्रकारपैकी कोणत्याही सेशन कोर्तास अगर एका प्रकारची कैद तीन वर्षे पुर्यात व दंड.	रजिस्ट्रारच्या मा- जिस्तेतास.
१३४	तशा प्रकारच्या आंगावर जाण्यास साद्य करणे, ती गोष्ट घडली तर.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	दोहो प्रकारपैकी कोणत्याही सेशन कोर्तास एका प्रकारची कैद सात वर्षे पुर्यात व दंड.	सेशन कोर्तास.
१३५	चाकरी सोडून पळून जाण्यास अम-	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	दोहो प्रकारपैकी कोणत्याही सेशन कोर्तास एका प्रकारची कैद सात वर्षे पुर्यात व दंड.	मजि-

लढारास अगर शिपायास अगर खलाशास साह्य करणे.				एका प्रकारची कैद दोन वर्षेपर्यंत किंवा दंड किंवा कैद व दंड.	खेतास.
१३६ चाकरी सोडून पळून आलेल्या सदरू प्रकारचे अमलदारास अगर शिपायास अगर खलाशास आश्रय देणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.
१३७ जिनसी गलबताच्या नाकव्याच्या कि-वारतावांचून धरू नये.	समन्स.	वर प्रमाणे.	दंड ५०० रुपये पर्यंत.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.
१३८ वेडुकीपणाचे काम करण्यास अंमल-दारास अगर शिपायास अगर खलाशास साह्य करणे, त्या साह्यामुळे ते काम घडले तर.	वारंत.	वर प्रमाणे.	दोही प्रकारांपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद सहा महिने पर्यंत, किंवा दंड, किंवा कैद व दंड.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.
१४० हा शिपाई आहे असे लोकांनी मानवे ह्या इरादाने शिपायाच्या पेहेरावा-प्रमाणे पेहेराव करणे, अगर त्याच्या चिन्हाप्रमाणे चिन्ह बाळगणे.	समन्स.	वर प्रमाणे.	दोही प्रकारांपैकी कोणत्याही कोणत्याही एका प्रकारची कैद तीन महिने पर्यंत, किंवा ५०० रुपये पर्यंत दंड, किंवा कैद व दंड.	वर प्रमाणे.	खेतास.

वाच ८ वी.-लोकांच्या स्वस्थपणाच्या विरुद्ध अपराध.

१ क्र.सं.	२ अपराध.	३ पोलिसेस वारंताचीचून धरण्याचा अखत्यार आहे की नाही.	४ प्रथम कोणते क-रावे. वारंता किंवा समन्स.	५ जामीन घेण्याचा अखत्यार आहे की नाही.	६ विदुस्थानच्या अपराधास शिक्षा करण्याविषयी कायदा ह्याच्या अन्वये शिक्षा.	७ कोणत्या कोर्तास चौक-शी करण्याचा अधिकार आहे.
१४३	गैर कायद्याच्या मंडळीतला असाबी वारंताचीचून धरण्याचा अखत्यार आहे.	वर प्रमाणे.	समन्स.	अखत्यार आहे.	दोहों प्रकारपैकी कोणत्याही कोणत्याही माजिस्त्रे-एका प्रकारची कैद सहा महिने पर्यंत किंवा दंड किंवा कैद व दंड.	तास.
१४४	एखादे घातक शस्त्र घेऊन गैर कायद्याच्या मंडळीत भिळणे.	वर प्रमाणे.	वारंता.	वर प्रमाणे.	दोहों प्रकारपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद दोन वर्षे पर्यंत, किंवा दंड, किंवा कैद व दंड.	वर प्रमाणे.
१४५	गैर कायद्याच्या मंडळीस ती मंडळी मोडण्याचा हुकूम झाला आहे हे माहीत असून तीत जाणे अगर राहणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.
१४७	गदी करणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.
१४८	घातक शस्त्र घेऊन गदी करणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	दोहों प्रकारपैकी कोणत्याही सेशन कोर्तास किंवा एका प्रकारची कैद तीन वा जिल्ह्याच्या मा-	वर प्रमाणे.

बाब ८ बी.-लोकांच्या स्वस्थपणाच्या विरुद्ध अपराध. (पुढे चालू)

१ कलम.	२ अपराध.	३ पोलिसेस वारंतावांचून धरणाचा अवय्यार आहे की नाही.	४ प्रथम कोणतें क-रायें. वारंत किंवा समन्स.	५ जामीन पेण्याचा अस-त्यार आहे की नाही.	६ हिंदुस्थानच्या अपराध्यास शिक्षा करणावियी कायदा द्याच्या अन्यें शिक्षा.	७ कोणत्या कोतास चीक-री करणाचा अधिकार आहे.
१५३	गर्दी करविण्याच्या इराद्याने छुंदिष्ट पणानें चिडविणें, गर्दी झाली तर.	वारंतावांचून धरण्या-चा अवय्यार आहे.	वारंत.	अवय्यार आहे.	दोहों प्रकारपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद एक वर्ष पर्यंत, किंवा दंड, किंवा कैद व दंड.	कोणत्याही माजिस्त्रे-तास.
	गर्दी न झाली तर.	वर प्रमाणें.	समन्स.	वर प्रमाणें.	दोहों प्रकारपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद सहा महिने पर्यंत, किंवा दंड, किंवा कैद व दंड.	वर प्रमाणें.
१५४	जमिनीचा मालक अगर वहिवाटणारा वारंतावांचून धरूं गदीं झाल्याची वगैरे खबर न दे-ईल तर.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें	वर प्रमाणें.	दंड १००० रुपये पर्यंत.	जिल्ह्याच्या माजिस्त्रे-तास अगर पहिल्या वर्गातील ताब्यती-ल माजिस्त्रेतास.
१५५	ज्या मनुष्याच्या हिताकरिता अगर या-च्यासाठी गर्दी झाली तो होईल तितकें करून कायदेशीर उपाया-	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	दंड.	वर प्रमाणें.

१५६ ज्या मालकाच्या अगर बहिवाटणाऱ्याच्या हिताकरितां गदीं झाली त्याचा मुनीस होईल तितकें करून कायदेशीर उपायानीं त्या गदींचा प्रतिबंध न करील तर.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.
१५७ गैर कायद्याच्या मंडळीकरितां वेतनानें वारंतावांचून धरण्याचा अवतार आहे.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.
१५८ गैर कायद्याच्या मंडळींत अगर गदींत मिळण्याकरितां वेतनानें राहणें किंवा शस्त्र जवळ बाळगण्याकरितां.	वर प्रमाणें. वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें. वारंत.	वर प्रमाणें. वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें. वर प्रमाणें.
१६० मारामारी करणें.	वारंतावांचून नये.	समन्स.	वर प्रमाणें.	कोणत्याही माजिखे तास. एका प्रकारची कैद एक माहिना पर्यंत किंवा १०० रुपये दंड किंवा कैद व दंड.

वाच १ बी.-सरकारी नौकरांनी केलेले अपराध किंवा त्यांच्या संबंधाचे अपराध.

१ कलम.	२ अपराध.	३ पोलिसेस वारंतावाचून घेण्याचा अवयव आहे की नाही.	४ प्रायः प्रथम कोणते क- रावे, वारंता किंवा समन्स.	५ जामीन घेण्याचा अव- यव आहे की नाही खत्यार आहे की नाही	६ हिदुस्थानच्या अपराधांस शिक्षा करण्याविषयी कायदा ह्याच्या अन्वये शिक्षा.	७ कोणत्या कोतोस चौक- शी करण्याचा अधिकार आहे.
१६१	सरकारी नौकर असून अगर सरकारी वारंतावाचून घेऊन नौकर होण्याची वाट पाहत असून काही सरकारी कामाबद्दल काय- द्याने जे मिळवण्याचे त्या खेरीज देणगी घेणे.	सरकारी वारंतावाचून घेऊन नये.	समन्स.	अखत्यार आहे.	देहों प्रकारपैकी कोणत्याही सेशन कोतोस अगर एका प्रकारची कैद तीन वर्षे पर्यंत, किंवा दंड, किंवा कैद व दंड.	
१६२	लांच लुचपतीच्या अगर गैर कायद्या- च्या उपायानी सरकारी नौकरास वळविण्याबद्दल देणगी घेणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.
१६३	सरकारी नौकरास भीड घालण्याबद्दल देणगी घेणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	नुसती कैद एक वर्ष पर्यंत, किंवा दंड, किंवा कैद व दंड.	नुसती कैद एक वर्ष पर्यंत, किंवा दंड, किंवा कैद व दंड.
१६४	कोणी मनुष्य सरकारी नौकर असून आपल्या संबंधाने कलमे १६२ व १६३ ह्यांत सांगितलेल्या अप- राधास तो साक्ष करील तर.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	देहों प्रकारपैकी कोणत्याही सेशन कोतोस अगर एका प्रकारची कैद तीन वर्षे पर्यंत किंवा दंड किंवा कैद व दंड.	देहों प्रकारपैकी कोणत्याही सेशन कोतोस अगर एका प्रकारची कैद तीन वर्षे पर्यंत किंवा दंड किंवा कैद व दंड.

१६५ कोणा सरकारी नौकराने केलेल्या काम काजाला ज्याचा संबंध आहे अशा मनुष्यापासून त्यास मोबदला काहीं न देता त्या सरकारी नौकराने काहीं मोल्यवान पदार्थ मिळविला तर.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	नुसती कैद दोन वर्षे पर्यंत, किंवा दंड, किंवा कैद व दंड.	नुसती कैद दोन वर्षे पर्यंत, किंवा दंड, किंवा कैद व दंड. त्यास अगार पहिल्या वर्गातील ताब्यातल्या मानिलेला तास.
१६६ कोणास नुकसान करण्याच्या इराद्याने सरकारी नौकराने कायद्यातला हुकूम मोडिला तर.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	नुसती कैद एक वर्ष पर्यंत, किंवा दंड, किंवा कैद व दंड.	वर प्रमाणे.
१६७ नुकसान करण्याच्या इराद्याने सरकारी नौकराने एखादा दस्तऐवज अशुद्ध तयार केला तर.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	दोहों प्रकारांपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद तीन वर्षे पर्यंत, किंवा, दंड, किंवा कैद व दंड.	दोहों प्रकारांपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद तीन वर्षे पर्यंत, किंवा, दंड, किंवा कैद व दंड. सेशन कोर्तास अगार निलंबाच्या मानिलेला तास.
१६८ सरकारी नौकराने गैर कायद्याने व्यापार केला तर.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	नुसती कैद एक वर्ष पर्यंत, किंवा दंड, किंवा कैद व दंड.	नुसती कैद एक वर्ष पर्यंत, किंवा दंड, किंवा कैद व दंड. निलंबाच्या मानिलेला तास.
१६९ सरकारी नौकराने गैर कायद्याने माल विकत घेतला अगार विकत घेण्याकरिता त्यास किंमत लाविली तर.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	नुसती कैद दोन वर्षे पर्यंत, किंवा दंड, किंवा कैद व दंड. आणि तो माल विकत घेतला असल्यास तो सरकारांत घेणे.	वर प्रमाणे.

बाब ९ बी.-सरकारी नौकरांनी केलेले अपराध किंवा त्यांच्या संबंधाचे अपराध. (पुढे चालू.)

१ क्र.सं.	२ अपराध.	३ पोलिस्स वारंतावाचून भरण्याचा अखत्यार आहे की नाही.	४ प्रथम कोणते क-राते. वारंता किंवा समन्स.	५ जामीन घेण्याचा अखत्यार आहे की नाही.	६ हिंदुस्थानच्या अपराधांस शिक्षा करणाऱ्यांनी कायदा ह्याच्या अन्वये शिक्षा.	७ कोणत्या कोर्तास चौक-झी करण्याचा अधिकार आहे
१७०	आपणास सरकारी नौकर म्हणविणे.	वारंतावाचून धरण्याचा अखत्यार आहे.	वारंता.	अखत्यार आहे.	देहो प्रकारपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद दोन वर्षे पर्यंत, किंवा दंड, किंवा कैद व दंड, देहो प्रकारपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद तीन महिने पर्यंत किंवा २०० रुपये पर्यंत दंड किंवा कैद व दंड.	कोणत्याही माजिस्त्रे-तास.
१७१	कपट करण्याच्या इराद्याने सरकारी नौकराच्या पेहेरावाप्रमाणे पेहेराव करणे अगर त्याच्या चिन्हा प्रमाणे चिन्ह बाळगणे.	वारंतावाचून धरण्याचा अखत्यार आहे.	समन्स.	अखत्यार आहे.	देहो प्रकारपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद दोन वर्षे पर्यंत, किंवा दंड, किंवा कैद व दंड, देहो प्रकारपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद तीन महिने पर्यंत किंवा २०० रुपये पर्यंत दंड किंवा कैद व दंड.	वर प्रमाणे.

बाब १० बी.-सरकारी नौकरास कायद्याने जो अधिकार आहे त्याचा अपमान.

१७२	सरकारी नौकरांनी केलेले समन्स अग-वारंतावाचून धरून हुकूम आपणावर बनाविला जाऊन नये म्हणून छपून वसणे.	समन्स.	अखत्यार आहे.	नुसती कैद एक महिनापर्यंत, किंवा ५०० रुपये पर्यंत दंड, किंवा कैद व दंड.
-----	--	--------	--------------	--

जर ते समन्स अगर ती नोतीस न्यायाच्या कोतीस जातीने हजीर होणे वगैरे विषयी असेल तर.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	नुसती कैद सहा महिने पर्यंत, किंवा दंड एक हजार रुपये पर्यंत, किंवा कैद व दंड.	वर प्रमाणे.
१७३ समन्स अगर नोतीस वजविण्याचा किंवा डकविण्याचा प्रतिबंध करणे, किंवा डकविल्यावर काढणे किंवा दवडी पिठवून जाहीर करण्याचा प्रतिबंध करणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	नुसती कैद एक महिनापर्यंत किंवा ५०० रुपये पर्यंत दंड, किंवा कैद व दंड.	जिल्ह्याच्या माजिस्ट्रेतास अगर पहिल्या वर्गातील ताठ्यांतल्या माजिस्ट्रेतास.
न्यायाच्या कोतीस जातीने हजीर होणे वगैरे विषयी ते समन्स वगैरे असले तर.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	नुसती कैद सहा महिने पर्यंत किंवा एक हजार रुपये पर्यंत दंड किंवा कैद व दंड.	वर प्रमाणे.
१७४ जातीने अगर मुखल्याराच्या मार्फतीने अमुक ठिकाणी हजीर होण्याविषयी कायदेशीर हुकूम झाला असून तो न मानणे, किंवा तेथून हुकुमावांचून जाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	नुसती कैद एक महिनापर्यंत किंवा ५०० रुपये पर्यंत दंड, किंवा कैद व दंड.	कोणत्याही माजिस्ट्रेतास.
न्यायाच्या कोतीस जातीने हजीर होणे वगैरे विषयी तो हुकूम असला तर.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	नुसती कैद सहा महिने पर्यंत, किंवा एक हजार रुपये पर्यंत दंड, किंवा कैद व दंड.	वर प्रमाणे.
१७५ सरकारी नौकराकडे दस्तेएवज हजीर	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	नुसती कैद एक महिनापर्यंत	अपरा-

बाब १० बी.-सरकारी नौकरास कायद्यानें जो अधिकार आहे त्याचा अपमान. (पुढे चालू.)

१ कलम.	२ अपराध.	३ पोलिसास वारंतावांचून अपराधाचा अखत्यार आहे की नाही.	४ आयः प्रथम कोणते क- रावे, वारंता किंवा समन्स.	५ जामीन घेण्याचा अख- त्यार आहे की नाही.	६ हिंदुस्थानच्या अपराधास शिक्षा करण्याविषयी कायदा शिक्षा आन्वये शिक्षा.	७ कोणत्या कोर्तास चौक- शी करण्याचा अधिकार आहे.
	करणे जगार देणे आला कायदा- ने भाग आहे तो बुद्धिपूर्वक तो दस्तऐवज हजीर करणे अगर देणे वनील तर.				त, किंवा ५०० रुपये प- र्यंत दंड किंवा कैद व दंड.	घ घडला त्या कोर्ताला, ह्या का- यदातील वाव १० की हिच्या नियमा- स अनुलक्षून कि- वा कोर्तात अप- राध घडला नस- ल्यास, जिल्ह्या- च्या मानिस्त्रितास अगर पहिल्या व- र्गातील ताब्यांत- ल्या मानिस्त्रितास, वर प्रमाणे.
	जर तो दस्तऐवज न्यायाच्या कोर्तात वारंतावांचून हजीर करावयाचा अगर दावयाचा असला तर.	घट्टे नये.	समन्स.	अखत्यार आहे.	नुसती कैद सहा महिनेपर्यंत किंवा एक हजार रुपये पर्यंत दंड, किंवा कैद व दंड.	

१७६ सरकारी नौकराला कांही गोष्टीची सूचना करणे अगर कांही खबर देणे कोणाला कायद्यानें भाग असून तो सूचना करण्याचें अगर खबर देण्याचें बुद्धिपूर्वक वजील तर. अया गोष्टीची सूचना केली पाहिजे, अगर खबर दिली पाहिजे ती कोणी अपराध केल्याबद्दल असेल तर. सरकारी नौकराला खोटी खबर समजून उमजून देणे.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	नुसती कैद एक महिनापर्यंत किंवा ५०० रुपये पर्यंत दंड, किंवा कैद व दंड.	नुसती कैद सहा महिनेपर्यंत, किंवा एक हजार रुपये पर्यंत दंड, किंवा कैद व दंड.	नुसती कैद सहा महिनेपर्यंत अया कोर्तात अपराध घडला त्या कोर्ताला, ह्या कोर्ताला नाव १०
१७७ सरकारी नौकराला कांही गोष्टीची सूचना करणे अगर कांही खबर देणे कोणाला कायद्यानें भाग असून तो सूचना करण्याचें अगर खबर देण्याचें बुद्धिपूर्वक वजील तर. अया गोष्टीची सूचना केली पाहिजे, अगर खबर दिली पाहिजे ती कोणी अपराध केल्याबद्दल असेल तर. सरकारी नौकराला खोटी खबर समजून उमजून देणे.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	नुसती कैद एक महिनापर्यंत किंवा ५०० रुपये पर्यंत दंड, किंवा कैद व दंड.	नुसती कैद सहा महिनेपर्यंत अया कोर्तात अपराध घडला त्या कोर्ताला, ह्या कोर्ताला नाव १०	नुसती कैद सहा महिनेपर्यंत अया कोर्तात अपराध घडला त्या कोर्ताला, ह्या कोर्ताला नाव १०
१७८ सरकारी नौकराला कांही गोष्टीची सूचना करणे अगर कांही खबर देणे कोणाला कायद्यानें भाग असून तो सूचना करण्याचें अगर खबर देण्याचें बुद्धिपूर्वक वजील तर. अया गोष्टीची सूचना केली पाहिजे, अगर खबर दिली पाहिजे ती कोणी अपराध केल्याबद्दल असेल तर. सरकारी नौकराला खोटी खबर समजून उमजून देणे.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	वर प्रमाणें.	नुसती कैद एक महिनापर्यंत किंवा ५०० रुपये पर्यंत दंड, किंवा कैद व दंड.	नुसती कैद सहा महिनेपर्यंत अया कोर्तात अपराध घडला त्या कोर्ताला, ह्या कोर्ताला नाव १०	नुसती कैद सहा महिनेपर्यंत अया कोर्तात अपराध घडला त्या कोर्ताला, ह्या कोर्ताला नाव १०

बाब १० बी.-सरकारी नौकरांस कायदानें जो अधिकार आहे त्याचा अपमान. (पुढे चालू)

१	२	३	४	५	६	७
कलम.	अपराध.	पोलिसेस वारंतावांचून धरण्याचा अखत्यार आहे की नाही.	प्रथम कोणतें कर्तव्य. वारंता किंवा समन्स.	जामीन देण्याचा अखत्यार आहे की नाही.	हिंदुस्थानच्या अपराधांस शिक्षा करण्याविषयी कायदा झाल्या अन्वये शिक्षा.	कोणत्या कोर्तास चौकशी करण्याचा अधिकार आहे.
१७९	खरा मजकूर सांगणें कोणा मनुष्यास वारंतावांचून घेणे. कायदानें भाग असून प्रश्नाचे उत्तर देण्यास नाकबूल होणें.					हीतील नियमास अनुलक्षून; किंवा कोर्तात अपराध घडला नसल्यास जिल्ह्याच्या माजिस्त्रेताला अगर ताब्यांतील माजिस्त्रेताला.
१८०	सरकारी नौकराजवळ केलेल्या इकरा-रावर सही करण्याविषयी कायद्याप्रमाणें डुकूम झाला असतां सही करण्यास नाकबूल होणें.	घेणे. वर प्रमाणें.	समन्स. वर प्रमाणें.	अखत्यार आहे. वर प्रमाणें.	नुसती कैद सहा माहिने पर्यंत किंवा एक हजार रुपये पर्यंत दंड, किंवा कैद व दंड. नुसती कैद तीन माहिने पर्यंत किंवा ५०० रुपये पर्यंत दंड, किंवा कैद व दंड.	वर प्रमाणें.

१८१ जो मजकूर खोटा आहे तो खरा म्हणून शपथ घेऊन सरकारी नोकरा-जवळ संपजून उमजून सांगणे.	वर प्रमाणे.	वारं.	वर प्रमाणे.	दोहों प्रकारांपैकी कोणत्याही कोणत्याही एका प्रकारची कैद तीन वर्षे पर्यंत किंवा दंड किंवा कैद व दंड.	दोहों प्रकारांपैकी कोणत्याही कोणत्याही एका प्रकारची कैद तीन वर्षे पर्यंत किंवा दंड किंवा कैद व दंड.
१८२ सरकारी नोकरास कायद्याने जो अधिकार मिळाला आहे त्या अधिकाराने त्याने दुसऱ्याचे नुकसान करवें अगर त्यास त्रास द्यावा ह्या इराद्याने त्या सरकारी नोकरास खोटी खबर देणे.	वर प्रमाणे.	समन्स.	वर प्रमाणे.	दोहों प्रकारांपैकी कोणत्याही कोणत्याही एका प्रकारची कैद सहा महिने पर्यंत, किंवा एक हजार रुपये पर्यंत दंड, किंवा कैद व दंड.	दोहों प्रकारांपैकी कोणत्याही कोणत्याही एका प्रकारची कैद सहा महिने पर्यंत, किंवा एक हजार रुपये पर्यंत दंड, किंवा कैद व दंड.
१८३ सरकारी नोकराने माल घेण्याचा कायदाप्रमाणे अवयार दिला असता त्यास हरकत करणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	दोहों प्रकारांपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद एक महिना पर्यंत, किंवा ५०० रुपये पर्यंत दंड, किंवा कैद व दंड.	दोहों प्रकारांपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद एक महिना पर्यंत, किंवा २०० रुपये पर्यंत दंड, किंवा कैद व दंड.
१८४ सरकारी नोकराने दिलेल्या अवयारावरून विक्रीस काढलेल्या मालाच्या विक्रीस हरकत करणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	दोहों प्रकारांपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद एक महिना पर्यंत, किंवा २०० रुपये पर्यंत दंड, किंवा कैद व दंड.	दोहों प्रकारांपैकी कोणत्याही एका प्रकारची कैद एक महिना पर्यंत, किंवा २०० रुपये पर्यंत दंड, किंवा कैद व दंड.

वाच १० बी.-सरकारी नौकरास कायद्याने जो अधिकार आहे त्याचा अपमान. (पुढे चालू)

१ कलम.	२ अपराध.	३ पोलिसेस वारंतावाचून अपराधाचा अखत्यार आहे की नाही.	४ प्रथम कोणते क- रावे. वारंता किंवा समन्स.	५ जामीन देण्याचा अख- त्यार आहे की नाही.	६ हिदुस्थानचा अपराधास शिक्षा- करणाविषयी कायदा द्याच्या अन्वये शिक्षा.	७ कोणत्या कोर्तास चौक- शी करण्याचा अधिकार आहे.
१८६	त्या किंमत बोलणे, किंवा किंमत बोलल्यामुळे जे करणे भाग पडते ते करण्याचा इरादा नसून किंमत बोलणे.	आहे की नाही.	समन्स.	अखत्यार आहे.	रुपये पर्यंत, दंड किंवा कैद व दंड.	दोहो प्रकारांपैकी कोणत्याही निष्ठाच्या मानित्वा- एका प्रकारची कैद तीन तास अगर पहि- माहिने पर्यंत किंवा ५०० ल्या वर्गातील ता- रुपये पर्यंत दंड, किंवा व्याप्तल्या मानि- कैद व दंड. खितास. नुसती कैद एक माहिना पर्यंत वर प्रमाणे. किंवा २०० रुपये पर्यंत दंड, किंवा कैद व दंड. नुसती कैद ६ माहिने पर्यंत, वर प्रमाणे. किंवा ५०० रुपये पर्यंत दंड, किंवा कैद व दंड.
१८७	सरकारी नौकरास मदत देणे कायद्या- ने भाग असून त्यास ती न देणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.
	न्यायाच्या कोर्ताने केलेला हुकूम व- जाविण्याकरिता अगर अपराधाचा प्रतिबंध करण्याकरिता वेगळे कामास	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.	वर प्रमाणे.